

ÖRK
KOOPERATİFÇİLİK
ÜRÜMÜ

KOOPERATİFÇİLİK

Sayı — Number : 43

Ocak - Şubat - Mart

1979

January — February

March

THE TURKISH CO-OPERATIVE ASSOCIATION was founded at Istanbul University in the year 1931, under the name of the Turkish Co-operative Society (Türk Kooperatifçilik Cemiyeti).

Its headquarters was moved to Ankara in late 1933, and at the beginning of 1934 amended its Statutes in conformance with the conditions prevailing at that date.

The Society changed its name as the «Turkish Co-operative Association» in 1948, and amended its Statutes in conformance with the Law on Associations No. 3512.

The General Assembly of the Association convened on 30th May, 1964 and resolved that in the light of its 33 years of experience and in accordance with the requirements of the planned economy era, the Statutes of the Association should be re-written. The new Statutes draw up accordingly were reviewed and adopted by the General Assembly at its meeting on 27th June, 1965.

The Government declared it as an Association Serving Public Interest in 1946. The subject which the Association is concerned, is theoretical and practical co-operative work. Its object is to propagate co-operative ideas in theoretical and practical fields, to promote the co-operative spirit and ideas, and to support activities in this direction.

In order to achieve the objects outlined in its statutes, the Association engages in the following activities :

- a. Conduct or cause to be conducted research on the subject of co-operative movements, commission its members or other scholars, experts and authors to write articles and books and prepare summaries of articles and books on subjects pertaining to co-operative movements and publish them.
- b. Prepare or cause to be prepared standard statutes for the various types of co-operatives.
- c. Make contacts nationally or internationally among all types of public and private agencies, organizations, associations and persons on the subjects related to co-operatives, movements, legislation and applications, and express its opinion on these subjects either directly or on request.
- d. Convene academic meetings and arrange co-operative weeks, festivals and general co-operative conventions.
- e. Conduct lectures, courses, seminars and general knowledge competitions in different parts of the country on the subject of co-operatives.
- f. Join as member those international organizations and associations whose objects are similar to its own.
- g. Set up a library in the headquarters of the Association, closely connected with the co-operative movement concept, legislation and application and composed of books, periodicals and brochures in Turkish and foreign languages.
- h. Participate in the conventions of international co-operative organizations, attend the conferences to be arranged by such organizations and make the Turkish co-operative movement commonly known.
- j. Make endeavours to ensure that the concept and application of the co-operative movement is widely diffused, that it develops and takes root, that it is included in the curricula of vocational schools, that chairs on the co-operative movement are instituted in the universities, academies, schools and that institutes specializing in the co-operative movement are founded.
- k. Support and sustain the activities and enterprises of existing co-operative act as guide to them in every respect, and at the request of the member co-operatives as well as assist co-operatives in solving their management problems.

KOOPERATİFÇİLİK

ÜÇ AYLIK KOOPERATİF İNCELEMELER DERGİSİ

Sayı : 43

Ocak-Şubat-Mart 1979

B Türkiye'de Balıkçılık Kooperasyonu İlke-
leri ve Sorunları

Süleyman ARISOY

K Kooperatiflerin Tamamlanmış Sistemleri-
nin Oluşması

Çev : Şimşek ARMAN
Hans H. MÜNKNER

Atatürk'ün Kooperatifçilik Yönü ve Çiftlik
Kurma Girişimleri

Doç. Dr. Süleyman KARA

Türk Kooperatifçilik Kurumu Tarafından
Üç Ayda Bir Yayınlanır.

Sayısı, 20.— TL.

Yazışma Adresi : Türk Kooperatifçilik Kurumu
Mithatpaşa Caddesi 38/A Yenışehir - ANKARA

Türk Kooperatifçilik Kurumu Adına İmtiyaz Sahibi :
Feyzi HALICI

Yazı İşleri Sorumlu Müdürü
Doç. Dr. Rasih DEMİRCİ

Yayınlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.

Dizildiği ve Basıldığı Yer
ŞARK
Matbaası — Ankara

CO-OPERATION

Number : 43

January - February - March 1979

Principles of fishery co-operatives in
Turkey and their problems

Süleyman ARISOY

Genesis of integrated Co-operative
systems

Hans H. MÜNKNER
Trans'd by Şimşek ARMAN

Atatürk's co-operatism and his efforts
to establish a farm Assoc.

Prof. Dr. Süleyman KARA

Quarterly Published by the Turkish Co-operative Association

Correspondance Address

Türk Kooperatifçilik Kurumu
Mithatpaşa Caddesi 38/A Yenışehir - Ankara

Proprietor on behalf of the Turkish Co-operative Association

Feyzi HALICI

Responsible Editor

Doç. Dr. Rasih DEMİRCİ

(The opinions expressed in the articles belong to the authors)

TÜRKİYE'DE BALIKÇILIK KOOPERASYONU İLKELERİ VE SORUNLARI

Süleyman ARISOY

"Kooperatifçilik yüksek ahlâk, fazilet, inanç, güvenç ve dayanışma ile yürütülebilir ve bu manevi kuvvetlerin varlık oranlarıyla eşit olarak gelişir. Bu niteliklerin var olmadığı ortamda kooperatifçilik olamaz..."

1 — GİRİŞ

Türkiyede balıkçılığın tarihi Anadolu tarihi daha doğrusu pre-historya ile başlar. Balık avcılığı tekniği icabı dayanışmayı gerektiren pay sistemine göre kurulu, imece ve birlikte, beraberce av gibi kooperasyonun ilkelerini yapısında oluşturmaktadır. Ama bu tarihi devirler boyunca türlü adlandırılma ile insanoğlu bilinen dayanışmalı örgütlenme şeklini çağımıza dek sürdürmüştür. Sadece Türkiyede değil bu tüm dünyada böyle devam edegelmektedir.

Türkiyede yeni kooperasyon yani kooperatifçilik anlam ve kavramı bilindiği gibi son asırlarda ele alındı. Bu konu da az, çok yayın ve ilmi çalışmalara girişildi, Fakülte, Akademi, Enstitü ve kürsülerde bu konudaki mevcut çalışmalar yeterli değildir. Yayın faaliyeti ve her tür bu ilmi çalışma sanki Hobby, ilmi merak halinde bu konu ile direkt ilişkisi olmayanlarca sürdürülmektedir.

Memleketimizde kooperatif dallarında bazı aşamalar görüldü. Ama bunlar içinde en zayıf ve geri olanı (Balıkçılık Kooperatifçiliği) ve yaygın faaliyetidir.

Bizde, çağdaş anlam, kavram ve kapsamda balıkçılık kooperasyonu ikinci dünya savaşından sonra 1942 yılında başladı. Balıkçılık Kooperatifçiliği bugün 37 yaşındadır. Ama istenen ortam aşamasına erişememiştir. Kuruluşu gerektiren kanun, tüzük ve kamusal yönetim biçimi, balıkçılığımızın yapısına uymadığından gelişmesini sağlayamamaktadır.

Türkiyede balıkçılık kooperasyonuna ait ilmi çalışma, yayın hemen, hemen yok gibidir. Çalışmalarımız dışında başka çalışmalara rastlamadık. Mevcut üst seviyedeki ilmi kuruluşlarımız ilmi çalışmalarında yayın ve eserlerinde konuya gereken önemi vermemektedirler. Kanımız odur ki, Akademilere bağlı Kooperatifçilik Enstitüsü bu konuya eğilsin ve bu önemli noksan olanı kısa sürede doldursun ve yayın yapsın.

II — Kooperatifçiliğin Nedeni

Dünya yüzünde Kooperasyon; Ekonomik, Sosyal ve doğa koşullarının çok ağır şekilde hüküm sürdüğü, kültürel gelişmenin sağlanamadığı, bireysel yani kişinin bu koşullar altında ezildiği, zayıf ve yoksun kaldığı veya yaşam kavgasını zorlukla sürdürebilmekte olduğu ortamlarda birleşerek toplumsal güç ve direniş olarak başarı ile sürdürebilme olanağını sağlayan bir örgütlenme şeklidir. Bu Kooperasyon ilke ve koşullarına da en yakın ve uygun düşeni balıkçılık kooperatifleşmesidir.

Öncelikle balıkçılıkta doğa koşulları çok çetin, amansız ve acımasızdır. Mal ve Can'ın en fazla tehlikeye ,kayba uğradığı alan balıkçılık ve denizciliktir. Balıkçılıkta el emeği basattır. El emeklerinin birleştirilerek büyük güç'ün ortaya çıkması olanağı vardır. Adı ister kooperasyon ister imece olsun ilkel etnilerde isterse balıkçılık ileri toplumlar olsun tümünde en uygun işletme ve teşebbüs yönetici ve örgütlenmenin şekli ve adı kooperasyon yani kooperatifleşmedir. Ne varki ileri kültürlü, ekonomik ve sosyal gelişmesini sağlamış ülkelerde kooperatifçilik kazanç, yarar ve başarı unsurudur. Ama geri ülkeler ve toplumlarda balıkçılık kooperatiflerinin başarı sağlayabilmesi yararlı ve kârlı olabilmesi ancak çok güçlü, üstün etkin, yetkili yönetimle olabilmektedir.

Türkiyede nüfusun hızla artması nedeni ile, protein tüketimi açığıda, ona paralel ve geometrik olarak büyümektedir. Bunun sonucu proteinli gıda madde fiatları büyük bir hızla artmaktadır. Buna bağlı olarak, balık fiatlarında kısa zamanda ki doruk noktasına varan hızlı tırmanış, bu alanda ki rantabilite (kâr) oranını da yükseltmektedir. Yani, balıkçılıkta kâr da yükselmiştir.

Akaryakıt fiatları, yedek parça, motor ve malzeme fiatlarının yükselmesi ile işçi ve tayfa ücretlerindeki artışların toplamı rantabilite (kâr) yi ters yönde etkilemekte ise de, Balık satışlarındaki rantabilite gine çok yüksek oranda ki ortamını ve oranını vurgu-

lamaktadır. Bu fiyat artışına göre balık günlük gıda maddeleri sınıfından çıkararak, nerede ise, lüks gıda maddesi arasına girmiştir. Böylece, balıkta ve balıkçılıktaki kâr nispetinin çok yüksek olduğunu kanıtlamaktadır.

Kooperatifçilik bireysel çıkar ve davranışların toplumsal, kolektif çıkarlar ve amaçlar emrine verilmesidir. Memleketimizde ise balıkçılık kooperatifleri geçmişte genellikle bireysel çıkar ve hesapları için kooperatif varlık ve amaçların istismar edilmesi durumunda örgütlenerek kullanıla gelmiştir.

Başından beri bu; eğitimsizlik, kültürsüzlük ve sosyo - ekonomik koşulların düşüklüğü ile yurttaki kooperatifçilik ahlâkının, bilgi ve varlığının gerektiği saygınlığın kurulmamış olmasındandır.

Kooperatif karşılık esasına dayalı bir üretim ekonomisi örgüt aracı olmalıdır. Oysaki, balıkçılık kooperatifleri bir üretim ekonomisi tutum ve yürütüm politikası içinde, kooperatif sömürü konusu olmuştur. Geçmişte Devlette bu konuda durumu açık veya kapalı desteklemiştir. Örneğin, Köy İşleri ve Kooperatif Bakanlığı'nın (Hibe ekonomisi) ne dayalı eylemleri bunu desteklemiş kooperatifçilik anlam, kavram ve kapsamına devletten tek taraflı, karşılıksız yardım ve para alma istemi, şuuru yerleşmiştir. Yani "Devletin malı deniz yemeyen domuz" kötü, kanunsuz kavramın kooperatifçilik şuuru içinde asla yerinin olmadığı esası mutlak surette yerleştirilmelidir. Kısaca, kooperasyon ilim ve teknolojisinde asla bu görüş ve düşünüşe yer yoktur.

III — Kooperatifçilik Ahlâkı

Kooperatifçiliğin dinsel (manevi ve ahlâki kurallarının başında) onu oluşturan kişilerin bu amacı yücelterek insan sevgi saygı ve dayanışmasının simgeleştirdiği ve ulusal tarihimizde bu güç, anlam ve ahlâki yüceliğinin kaynaklarını ta Ahilik teşkilâtından beri almış veya buradan beslenmiş olması gerekiyordu.

Bugün tüm dünyada kooperatifçilik Çağdaş düzene egemen olan bir örgütlenme sistemidir. Ama yüksek ahlâki karakter, değerlerin kollektifleşmiş amacına yönelik, disiplinli, yetenekli, bilgiye görgüye dayalı dürüst yönetimli, güçlü bilim teknolojiye sahip ve doğruluğa, dürüstlüğe dayanışmalı örgütlenmedir. Öncelikle bunların tümü gereklidir. Kooperatifleşmede tümü amaçtır ve gereksinmedir.

Nevarki, bu günkü kooperatifleşmede davranış ve tutum tümü ile bunlara karşı ve zıddır.

Geçmişlerde, Balıkçılık kredilerinde ki borçların ödenmesinde ki savsaklama, olumsuz direniş, borcun inkârı v.s. gibi pekçok çeşitli olumsuz davranışlar, bu alana gerekli olan kredilendirme üzerinde ters etki ve tepki yapmıştır.

Zaman, zaman bu alandaki bonifikasyon talep, direnme ve zorlamaları ile masraf ve faizlerin red edilmesi yolunda geçmişteki borcun aradan geçen uzun zaman içindeki enflasyon yani para değerinin düşmesinide göz önüne almadan yapılan bonifikasyonlar kredi mekanizmasını ve gerektirdiği ekonomik prensipleride yıkmaktadır.

Bunda, en büyük olumsuz ters etken (Borç ödeme Ahlâkı) nın yurttan tabusallaştırılmamış olması ile birlikte açık gözlülük ve borca karşı direnişin, bencillik ve çıkarıcılıkla, kanunsuzluğun desteklenmesi yolunda ters ve sapık tutumun geçerli hale gelmiş olmasıdır denebilir.

Geri ortam ve toplumlarda Kooperatifleşme deyince tek amaç bu yolla kolay, bol, karşılıksız, geri verilmesi düşünülmeyen para ve maddi olanaklar sağlanması için kurulmuş örgüt olarak anlaşılmaktadır.

Gerçi politika'nında oy, çıkar avcılığı nedeni ile kooperatifleşmeyi özellikle, tabandakileri yozlaştırmaya devam ettikleri söylenebilir. Politika yani siyaset, kooperatifçilik teoremi, ilim, bilim ve uygulamasını amaç ve gerekliliğinden saptırılmaktadır.

IV — Dinsel (Manevi) Kooperasyon - Spiritüel Kooperasyon

Türkiyede tüm kooperatifçilikte olduğu gibi balıkçılık kooperasyonun daha, örgütlerin tinsel (manevi), ruhsal, spiritüel dediğimiz değerlerin ve amaçlara gereğince önem verilmediği ve amaçlanmadığı uygulamada görülmektedir. Oysaki toplumsal ve tüzel kişiliğe sahip olan kooperatifçilikte öncelikle tinsel (manevi) değerler ve yön herşeyin öncesinden gelen çok önemli, gerekli faktördür. Bu olmadan kooperasyonun ideal yönü, ruhu ve varlığı sürdürülemez. O halde, Tinsel Değerli Kooperatifçilik nedemektir?

Bize göre bunu şöyle tarif edebiliriz :

Tinsel değerli kooperatifçilik : "Ulusal gelenek görenek ve

törelere dayalı, ahlâki, hukuksal ve tinsel (manevi) yüksek varlıklarla dolu, kooperasyon anlam ve idealizm amacına yönelmiş, üretim - avcılık ve çalışmaları başta dayanışma, güvenç inanç ve değerlerle ortaya çıkan örgütleşmedir, "diyebiliriz.

V — Neden Tinsel Kooperasyon?

Neden balıkçılık kooperasyonunda, tinsel kooperatifçilik? Çünkü balıkçılık kooperatifçiliğindeki kişilerin ekonomik güçleri diğer kooperatiflere oranla daha düşük olmakla beraber onlardan daha farklı yönü bu kişilerin deniz ve su koşulları içinde devamlı olarak can ve malları bahasına avcılık yapmalarıdır. Bu ağır koşullar altında üretim de bulunan kişilerin tinsel yönleri tutumları maddi yönlerinden daha ağır basmaktadır. Avcı - Balıkçı; duygusal kişidir. Ağır koşulların kendisinde yarattığı eziklik içindedir. Hareketlidir. Cesurdur. Yılmaz. Doğa ile savaşma gücüne sahiptir, Bohemce yaşama felsefesi içindedir. Kar, yağmur, soğuk, fırtına, açlık, susuzluk, güneş gibi en ağır doğa koşullarında en ilkel aracı ile güvencesiz sırf kişi cesaretine dayalı gücü ile çalışır. Samimidir. Açıktır. Bir lokma bir hırka (Rızkun Cedit, yevmin Cedit) felsefesi içinde yaşar. Muhteris, aç gözlü değildir. Aralarında birbirlerine güç koşullarda yardım etme geleneksel dayanışması vardır. Sağlam yapılı ve sağlam karakterlidir. Eli açıktır. İkramçidir. İnanç ve imanı tamdir. İçkiye düşkünlüğü içindeki çıkmaz ve çaresiz hayatının yük, acı ve güçlüklerini yani ekonomik koşullarının ağırlığını unutmak ve gerilen siniri ve ruhsal gerilimini boşalmak içindir. Balıkçı - Avcının tüm olumsuzluklarının dayalı olduğu tek neden vardır öda ekonomik koşullar nedeni ile güçsüz kalması ve bunu ömrü süresince taşıma zorunluğu içinde bulunmasıdır.

VI — Balıkçı Kooperatiflerin Tinsel Değerleri ve Yapıları

Balıkçı. Kooperatiflerinin tinsel (manevi) değerleri ve yapıları, maddi değer ve yapılarından daha önemli ve geçerlidir. Böylece kooperatiflerin çıkar olma, yolsuz, çalışma gibi çıkarsız ve olumsuz yönleri, yönetimleri önlenmiş olabilir.

Bazı kooperatiflerin maddi varlıkları, güçleri büyük olabilir. Ancak, balıkçı kooperatifleri ise daima güçsüz ve ekonomik açıdan küçük, gelişmemişlerdir. Can ve mal tehlikesinin her an var olduğu bu işletmecilik ve teşebbüscülükte kuşku yokki, tinsel (manevi) değerlerin yeri büyüktür.

A — Diğer kooperatiflerde olduğu gibi öncelikle, balıkçılık

kooperatiflerinde disiplin, dürüstlük şarttır. Sosyalist ülkelerde bu devletin otomom, şaşmaz, mutlak gücü ile kuvvetli devlet gücüne dayalı yönetim kontrol ve murakabesi ile sağlanmakta kişi kooperasyon ideali ve amacına mutlak yükümlülükle bağlanmaktadır.

B — Liberal ve sosyo - ekonomisini kültürünü sağlamış olan yeterli, yetenekli ülkelerin kültür ve uygarlık düzeylerinin üst düzeyde olması nedeni ile kooperatifçilik ahlâk, namus anlayışı ve amacı kurulmuş, yerleşmiş olduğundan bunu kişiler kendiliklerinden gerçekleştirirler yani bu balıkçı kooperatifleri için ayrı bir (Ve sayet Sistemine) gerek yoktur. Kooperatif kendiliğinden sağlıklı olarak tinsel değerlere tabusal inanç ve imanı ile uyar onu saptırmaz.

C — Yukarıda sayılan bu iki gurup ülkeler dışında kalan üçüncü gurup ülkelere gelince, bu ülkelerde kooperatifler göstermelik, kalkan olarak sadece bir entrika düzeni olarak ortaya çıkar Kooperatif bazı kimselerin, gurubu çıkarlarını devletten koparılması ve çıkarlarının yürütülmesi için (Çıkar Örgütü) olmaktadır.

Bu desteklerden biride kontrol, denetim ve devletin gözetiminin öncülüğünün bilincine dayalı örgütçülüğün teknoloji eğitiminin, yeteksiz, yetersiz bilgisiz, bilinçsiz ve düzensizliğinde büyük olumsuz etkisi vardır.

Özetle ve öncelikle söylemek gerekirken, kooperatifçiliği yeni doğmuş ve sosyo - ekonomik gelişmesini sağlayamamış toplum ve düzenlerde, kooperatifleri doğmadan öldüren bu tinsel (manevi) değerlerin mutlak gerçekleştirilmesi zorunluğu vardır.

VII — Âhilik Örgütü ve Kooperasyon

Türk - İslâm tarihinin kaynak ve belgelerine ayrıca Türk Kamusal yönetim tarihine görede, Türkiyede kooperasyonun tarihi "Âhilik Teşkilâtı"na kadar dayanmaktadır. Gerçi bu esnaf, küçük san'at erbabi ve ticaretinin örgütlenmiş bir şekli olmakla beraber ruh, anlam ve amacından temel ve ilkelerinde kooperatifçiliğin ah-lâki, manevi (tinsel) değerlere dayalı amaçlı ilk örgütlemelerimizden biridir.

Çağımızda manevi değerlerin şekil anlam ve amacı saptırılmıştır. Kooperasyonun tinsel değerleride buna göre değişmeye uğrayarak yozlaşmış durumdadır. Özellikle bu sömürü'nün geçerli olduğu, kârın fazla görüldüğü, sosyo - ekonomik güçlerin çok zayıf oldu-

ğu alanlarla diğer buna benzer olumsuz alanlardaki kooperasyonda, kooperatifçiliğin tinsel değerleri ile sosyal dayanışma ve toplumsal amaca yönelik amaçlar, ilkeler saptırılarak gelmektedir.

Bu konulardan biride balıkçılık kooperasyonu gösterilebilmektedir. Ama ne varki geçmişde parlak, yüce ve övgüye değer geçmişi olan Anilik örgütlenmesi öncelikle çağdaş balıkçılık kooperasyonuna ve yeni koşullara göre uygulanabildiği süre ve ortam da Balıkçılık kooperasyonunun zaafa uğramış tinsel ilkeleri tekrar değer kazanacaktır.

Çünkü;

Âhiler, akıl, Ahlâk Bilim yolundadır.

Âhilerin Eli, Beli, Dili bağlı Alın, Kapısı, Kalbi açıktır. Bu kadar yüce, keskin ve adil tinsel değerlere bağlı örgütlenmede kötü, çıkarıcı, olumsuz, yeteneksiz yola sapmanın ve saptırılmanın olanağı yoktur.

VIII — Japonlara Göre Türk Balıkçı Kooperatifleri

Türkiye Balıkçılık Kooperatiflerinin durumları yabancı gözle ille çok ilginç sonuçlar vermektedir. Memleketimizi 1959 da ilmi şekilde araştırma ve inceleme için gezen Japon Balıkçılık Heyeti, Yoshiyuku Anano, Gunji Amano, Shozo Aozaki'nin (Türkiye Balıkçılığı Hakkında Rapor (1959) a göre balıkçılık kooperatifleri hakkındaki görüş ve önerileri aynen şöyledir.

Türkiye balıkçılığı, halen, kıyı avcılığı üzerinde yoğunlaşmış olduğundan balıkçıların Teşkilâtlandırılması önemli bir konu teşkil etmektedir. Bu amaçla, şimdilik, kooperatiflere yardım etmek ve bunları korumak için örneğin balıkçılık kooperatifleri kanunu gibi özel bir kanun çıkarılması önerilir. Bunu balıkçılar da istemektedir.

Böyle bir sistem, bir çok memleketlerde ziraat alanında önemli bir rol oynamakta olduğundan, balıkçılık kooperatifleri kanununun olumlu sonuçlar vermesi kuvvetle muhtemeldir. Kooperatifler kanununun kapsamına girmesi gereken başlıca konular şunlardır.

1 — Balıkçılar kendi dilekleriyle bir kooperatif kurmakta serbesttirler.

2 — Kooperatifler malzeme ve teçhizatı birlikte satın almakta ve kendilerine ait ürünleri birlikte tevzi etmek ve satmakta, araç ve tesislerini birlikte işletmekte, av yerlerini birlikte kullanmakta

ve muhafaza etmekte ve ticari kredileri birlikte almakta serbesttirler.

3 — Kanun, kooperatiflerin çalışmalarını geliştirmeleri için gerekli Devlet yardımları hakkında da hükümler ihtiva etmelidir.

Kooperatifler kanunu, yukarıda zikredilen konuları ihtiva edecek şekilde hazırlandığı takdirde aşağıdaki sonuçlar elde edilecektir.

a) Balıkçı köylerindeki deniz alanlarında daha etkin şekilde faydalanılabilecektir.

b) Malzeme ve teçhizat müştereken satın alınacağından; elde edilecek ürünler müştereken tevzi edilip satılacağından, balık üretimi için yapılacak masraflar düşülecek ve balık fiyatlarında istikrar temin edilebilecektir.

c) Araç ve tesislerin müştereken işletilmesi sayesinde balık üretimi için yapılacak masrafları düşecek ve araç ile tesislerin modernleştirilmesi gerçekleşecektir.

d) Elde edilecek ürünlerin birlikte dağıtım ve satışı sonucu olarak ticari sermaye ile murabahacıların sermayesine gerek kalmıyacak, muhtemelen sevk ve idarede istikrar ve rasyonalizasyon temin edilebilecektir.

Bununla beraber, halihazırda, balıkçılık kooperatifleri müşterek satışlarda Kabzımala tabidir. Kabzmalın balık satışındaki derin vukufuna doğal olarak hürmet edilmelidir. Bununla beraber, elde edilecek ürünlerin satışlarının bizzat kooperatifler aracılığıınca yapılması halinde, kooperatiflerin bağımsız hüviyetleri tehlikeye düşebilir. Bundan başka, balıkçıların muhtaç oldukları kredilerin temininde tamamen Kabzımala tabi bulunmaları sebebiyle, balıkçı ile kabzımal arasında sosyal ilişkiler doğmaktadır. Bu vaziyet de bir takım sakıncalar tevhit edebilir.

Bu itibarla, balıkçıların ekonomik durumunu kuvvetlendirmek amacıyla hükümet ile Ziraat Bankasının kredi vermesi önerilir. Bunun için kanuni bir esas bulmak amacıyla bir balıkçılık kooperatifleri kanununun yürürlüğe konması gereklidir.)

Gerçi çok eski (1959) olan bu balıkçılık inceleme gurubunun ortaya çıkardığı raporun bazı gerçekleri el'an yürürlüktedir. Bu raporun başka bir paragrafında Türk Balıkçı Kooperatifi şöyle tanımlanmaktadır.

((Hastahanenin yardımlarla karşılanmayan inşaat masraflarının bir kısmı, doğrudan doğruya kooperatif üyeleri tarafından temin edilmektedir. Yani bu bir nevi kendi, kendine yardımdır,

Bu nev'i kooperatif şekli komisyoncu tüccar sistemine çok benzemektedir. Balıkçılarla bir fert olarak kooperatif başkanı arasındaki ilişkiden doğmuş olan bu kooperatiflere son zamanlarda hukuki bir hüviyet verilmiştir. Bu itibarla bu kooperatiflerin gerçek durumu, modern ve demokratik kooperatiflerden farklıdır. Örneğin kooperatif başkanı o derece kudretli ve diktatörce bir selâhiyete sahiptir ki, hatta, balık fiyatlarının ayarlanması gereğine kani olduğu takdirde, av çalışmalarının durdurulması için kooperatif üyelerine emir verebilmektedir.

Bu nev'i kooperatifler dışında, Hükümet ve Ziraat Bankası, Balıkçılara da rehberlik etmektedir. Son zamanlarda, iki veya üç demokratik kooperatif kurulmuş ve faaliyete geçmiştir. Bununla beraber, son zamanlarda kurulmuş olup her birinin 50 den az üyesi bulunan bu yeni kooperatifler henüz çalışmalarında kayda değer bir sonuç alamamıştır.))

1959 dan bu yana 20 yıl geçmiştir o zamanın Balıkçılık Kooperatiflerinin yapıları ve şartları çok başka idi. Japonlar Kooperatifler için kredi, faiz, hukuku yapı, ve diğer yönlerini tanımlarken şu görüşü raporlarında belirtmişlerdi:

((Türkiyede, Balıkçılık Kooperatiflerinin kurulmasına dair özel mevzuat yoktur. Balıkçılık kooperatifleri genel hukuk hükümlerine göre kurulmaktadır. Son zamanlarda Ziraat Bankasının balıkçı kooperatiflerine tercihan teminatlı ve teminatsız kredi vermeye başladığından beri bu kooperatiflerin kurulmasında sür'atli bir gelişme görülmektedir. Son bir kaç sene içinde Ziraat Bankası tarafından açılan balıkçılık kredileri, ziraate verilmiş olanlarla karşılaştırılacak olursa çok az orandadır. Çiftçilere göre balıkçıların az sayıda olmalarından dolayı bu sonucu doğal görmek gerekir. Bununla beraber, son zamanlarda, Ziraat Bankası kredi işinde epeyce çalışma göstermiştir. Bu krediler için yılda yüzde 3 gibi az bir faiz alınmaktadır. Bankaca uzun vadeli kredilerin verilmesiyle de balıkçılık kooperatiflerinin gelişme gösterecekleri zannedilmektedir.

Aradan geçen 20 yıllık süreye göre bazı konularda değişme olmuştur. Fakat balıkçıların eğitimsiz olmaları nedeni ile balıkçılık çeşitli açıdan gene pek büyük aşama olanağını bulamamıştır. Oy-

saki balık fiyatları ve talebi zamanımızda tahminlerin ötesinde çok artmıştır. Balıkçılık en kârlı meslekler arasına girmiştir. Balıkçı iyi para kazanmaktadır.

Böylece kurulması önerilen bir bakanlık kurulabildiği takdirde tüm sorunların bu arada (Balıkçılık - Kooperasyonu) sorunlarının da çözümü kurulacak bakanlığın gereği zorunlu görülmektedir.

IX — Türkiye Balıkçılık Bakanlığı Kurulmalıdır

Kooperasyon sistemine dayalı kollektivist ve Sosyalist Portekizde balıkçılığın önemi nedeni ile yönetimde (Tarım ve Balıkçılık Bakanlığı) vardır. Bu alanda Portekiz yönetiminde yeni bazı reform tasarıları getirmiştir. Halen bu tasarıların üzerinde uğraşlar sürmektedir. Bunlar içinde üretim ünitelerinin işçi birlikleri tarafından yönetilmesi, yönetim komisyonunun gizli oyla seçimi, ünitelerde çalışanların ücret almayıp yıl sonunda kârdan hisse almaları ve öz yönetim gibi konulardır.

Tüm bunlar rejim itibariyle farklı görüş ve uygulamalardır. Ancak ne varki Portekiz balıkçılığa gereken önemi vermiş ve bunu bir bakanlık olarak belirlemiştir.

Bizde (Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı) na bağlı bir (Su Ürünleri Genel Müdürlüğü) olmakla beraber konu bakanlık olarak saptanmamıştır. Türkiyede balıkçılığın önemi için çok şeyler söylendi, yazıldı ve bu tümü ile kuşkusuz benimsendi ama, görüş açısına göre konunun önemi paralel olarak kavram ve kapsamda ele alınamadı. Öteden beri balıkçılığın bir bakanlık olarak özellikle ele alınmasında büyük yarar ve gerek vardır. Aşağıdaki alternatiflerden birinin gerçekleştirilmesinde zorunluluk ve gerek vardır.

- a) Balıkçılık ve Denizcilik Bakanlığı
- b) Su Ürünleri (veya balıkçılık) Bakanlığı

Bakanlıkların adetlerinde artmalar olmuştur. Balıkçılıktaki önem ve gereksinmede düşünülecek, tamamlayıcı nitelikte yeni bir bakanlığın kurulmasında ülke çıkarına büyük yarar olacağına inanıyoruz.

Örneğin İngilterede balıkçılık ve balıkçılık ekonomisini idare eden iki kuruluş vardır. (White Fish Authority) ve (Herring Industry) gibi iddiasız örgütlerdir. Tecrübeye, ilim ve bilime dayalı bu iki örgüt Dünya Balık Ekonomisinde başta gelmektedir.

Balıkçılık kooperasyonu içinde kooperatiflerin uygulayacakları yatırım projeleri bir (Kooperatifler Bankası) içinde özel olarak ihtisaslaşmış (Balıkçılık Kooperasyon Bölümü)nde ele alınmalıdır.

X — Kooperatifler Bankası

Türkiyede, kooperatiflerin T.C. Ziraat Bankası yapısından ayrılarak, bağımsız bir (Kooperatifler Bankası) içinde yürütülmesi istem ve projesi öteden beri sürüp gitmektedir. Şurasını kuşkusuz kabul etmek gerekirken adı geçen bankaya mutlak bağlı olan kooperatiflerdeki, başarı, gelişme ve bugünkü ortama yükselmeye bankanın 116 yılı aşkın tecrübesi, bilgisi ve ihtisasının büyük inkâr edilmez olumlu etkisi vardır.

Reform ve yeniliklerde bu son tinsel varlık değerlerinin önemi, gereğini unutmamak gerekir. Aksi halde başarıyı ve sihiri sadece yeniden örgütlenmede aramak isabetli olmayabilir. Kamu yönetiminde (Santralizasyon veya Desentralizasyon) çekişme ve eleştirisinde daima, merkezileşme önde gitmektedir. Hele kooperatifleşme gibi ülke çapındaki çok önemli olan bir konuda öncelikle ilim, bilim alanlarında tartışmaya, araştırmaya, seminer sempozyum gibi kamu düşünce ve görüşüne açılmalı ve orada kesin, açık kuşku götürmeyen bir sonuca bağlanmalıdır. Kaldığı Çağımızda Türkiyede örgütlenmenin enflasyona uğramış bir biçimde (Banka)dır. Herşeyin bu sihirli kelime arkasında saklı olduğu sanılmakta, dir. Kurulmuş olan çeşitli bankaların ekonomik ve sosyal anlamda tümünün rantabl, yararlı, gerekli ve hal çaresi olduğuda pek iddia edilemez.

XI — Üretim ve Tüketim Yolunun Kısıtlanması

Gerçek kooperatifçilikte amaç yani ideal üretici ve tüketici arasındaki yolun kısıtlanmasıdır. Bunu gerçekleştirecek ilk akla gelen kooperatiflerin belediyelerle olan işbirliğidir. Bu işbirliği sonucunda sunî fiat artışlarının önlenmesi ve aracının ortadan kaldırılması ile gerçekleşebilir.

Bu durum Balıkçılık Kooperatifleri için zorunlu bir yoldur. Çünkü su ürünleri kısa zamanda bozulabilen ve bozuluncada - Botilismus - gibi çok tehlikeli zehirleyici bakterilerin oluşması neden olmaktadır. Üretim -avdan, tüketime uzanan süre ve uzaklıkta bir ortamda verimi yüksek sabit ve gezici araçlarda kurulmuş olan (Soğuk Zincir) içinde su ürünleri gıdalarının saklanması gereği ise, memleketimizde tam anlamı ile yoktur. Malın tabiatındaki bu do-

ğal zorunluluk nedeni ile üretici - avcı ve tüketici arasındaki yolun kısaltılması kesinlikle yapılması gerekir.

Diğer taraftan sun'î yani yapay fiatların ortaya çıkmasını önlemek aradaki fiat farkının tüketici ve üretici ile aralarında bölüşmeleri arz ve talepte durumlarının daha uygun, ve yararlı hale dönüştürebilecektir. Özellikle ilk üretim (Primer Production) de kârın büyük kısmı doğrudan üretici - avcı üzerinde kalacaktır.

XII — ARAŞTIRMA - İNCELEME - DENEY VE TEKNOLOJİ (İLMİ ÇALIŞMA)

Balıkçılık kooperasyonunda Statik değil gelişmeye dayalı dinamik bir yapıya gerek vardı. Balıkçılık özellikle ikinci dünya savaşından sonra motorizasyon gelişmesi ile elektronik, mekanik ve ileri teknolojik alan yolunda bazı aşamalara doğru giderek üretimini kitlevi ve daha büyük amaca yöneltmede gelişmesi olmuştur. Bu av metod ve gereksinmeler, büyük maliyet masraflarına, teknolojik bilgi ve kültüre dayalı olarak gerçekleştirilmektedir.

Ancak balıkçılar ve kooperatifleri bunlardan yoksundur. Ayrıca, bu alanda geniş araştırmalar - incelemeler - deneylere de zorunlu olarak daha büyük maliyet ve personel potansiyelini gerektirir. Örgüt halinde kurmaya ve yürütmeye ulusal balık ekonomisinin gelişmesine dayalı olarak devletçe ele alınarak gerçekleştirilmesine ve başarı ile yürütülmesine çalışılmalıdır.

Araştırma - inceleme - deney ve teknolojik ilmi çalışmasının balıkçılıktada yapılarak, balıkçılığı geleneksel durumdan kurtararak modern düzeye getirmek olanağı doğabilir. Ayrıca, balıkçılık kooperatifçiliği örgüt ve sisteminde başarı sağlayabilmek ve olumsuz yönlerin düzeltilebilmesi için araştırmalara ve uygulamaların incelenmesine ihtiyaç vardır. Bu görev Kooperatifçilik Enstitülerine, Kursülerine ve Kooperatifçi tanınan kişilere düşmektedir. Bunlara sesleniyoruz: Türk Kooperatifçiliğinin çeşitli sorunlarını çözümlmek için yapıcı, etkin ve elle tutulur. Çalışmalarımıza, eserlerinize, deneylerinize ve önerilerinize zorunlu olarak gereksinme vardır. Bu ödevlerinizi, sorumluluk ve yükümlülüğünüzü yerine getiriniz... Bu sizin vakit geçirmeden yerine getirmede zorunlu olduğunuz acil görevinizdir.

XIII — KOOPERATİFTE ÖRNEK BALIKÇI

Mahalle, köy, bölge, yöre ve balıkçı kooperatiflerinde balıkçı-

lar mesleklerini geleneksel olarak sürdürürler. Oysaki çağımızda, balıkçılık teknoloji, av araç ve gereçleri yönünden büyük çağdaş hamleler yapmıştır. Bu gelişmeleri balıkçıların edinmelerine ve gerekli izlenimi yapmalarına, uygulamalarına olanak ve fırsat yoktur. Çünkü avına, taknesine bölge ve yöresine sıkı, sıkıya bağlıdır. Ayrıca bu modern, teknolojik av araçlarını edinmesine finansman yönünde olanak yoktur.

O halde, balıkçının gelişmesini sağlayacak çarelerden biri (Örnek Balıkçı Birimi) kurulmasıdır. Kooperatifçe ele alınan bir av birimi örnek olarak yetiştirilir, donatılır ve takviye edilir. Böylece, bu balıkçı birimini bölgede, kooperatif içinde örnek olarak çalışır. Bu av biriminin de yenilikler uygulanır. Balıkçı bunu yakından takip eder böylece görgü, bilgi ve teşebbüs yetenekleride artarak kendi av birimi içinde de aynı yenilikleri uygulama istem ve çabasını gösterir.

Ayrıca devletinde Su Ürünleri Bölge Müdürlüğü Su Ürünleri Kursüleri, Fakülteleri ve Enstitülerince de bu konuda balıkçıların takviye edilmeleri, eğitilmeleri gereklidir. Oysaki adı geçen kurum ve örgütlerin bu konudaki çalışmaları daha tam anlamı ile başlamamış ve gerçekleşmemiştir. Oysaki üretimi artırmak ve maliyet unsurlarının düşürmek için ilgililerin bu alandaki çalışmaları öncelikle ve tez olarak ele alınmalıdır.

XIV — PAZARLAMA VE KOOPERATİF

Öncelikle ve kesinlikle bilmek gerekirken Su Ürünlerinde pazarlama - marketing, hemen, hemen üretim - avcılık kadar önemlidir. Balık çabuk bozulur bunun hemen satışı yapılarak tüketilmesi zorunludur. Bu konuda pazarlamacı olan aracıya hemen satışı yapılarak tüketilmesi zorunludur. Bu konuda pazarlamacı olan aracıya gerek vardır. Kabzımal ve komisyoncu tüm dünyada bu işi yürütür. Ama kooperatifçiliğin gerçek anlamda yerleşmiş olduğu ülkelerde ki (Satış ve Pazarlama Kooperatifleri) bu fonksiyonu yürütür.

Türkiye'de geçmişlerde kurulmuş olan (Satış ve pazarlama su ürünleri kooperatifleri) başarılı olamamışlardır. Halen memleketimizin bazı yerlerinde istisnai olarak bu işte başarı sağlamış olan örgütler var ise de bunlar yeterli ve tam anlamı ile çok başarılı sayılamazlar. Pazarlamanın şekli ne olursa olsun fonksiyonu sürümü yerine faydalık ve kârlılık ilkeleri üzerinde kurulmalıdır. Bu da

ahlâki prensiplerin gelenek ve göreneklerin yerleştirilmesi v korunmaları ile olabilir.

Herne bahasına olursa olsun fazla kâr etmek ve bu amaçla başkasının mal ve emeğinin her şart ve fırsatta istismar edilmesi, devlet yardım ve kredilerinin istismarı gibi tamamen kişisel çıkara yönelik düşünce ve davranışın başarı, akıllılık ve açıkgozlük olarak tanımlanan ortamda kooperatifçiliğin yerleşmesi, başarı göstermesi ve kamu yararına yönelik olabilmesi güçtür.

Kooperatifçilik herşeyden önce yüksek ahlâka ve idealist düşünceye dayalı kutsal bir örgütlenmedir. Bu konuda ilme, bilime, görgüye tecrübeye şiddetle ihtiyaç vardır. Eğer bunlar yoksa birde işin içinde maddi, manevi çıkar ve politika varsa o kooperatif batmaya mahkûmdur.

Bu nedenle kooperatifçiliğin Amentüsü eğitim, bilgi, dürüst ahlâk ve bilgili iyi niyetli yönetimdir.

XV — OLGUNLAŞMA VE SOSYALLEŞME

Ülkemizde, balıkçı kooperatiflerinde olduğu gibi tüm diğer kooperatiflerde de (Kooperatifçiliğin Olgunlaşması) ile (kooperatifçiliğin Sosyalleşmesi) arasında geniş fark vardır, Birinde tecrübe ve eskilik vardır. Yani kooperatifçiliğin yerleşmesi derinleşmiş bir sistem ve yola girmiş olması sonucu olgunlaşarak ortaya çıkmıştır.

Ama bu kooperatifin belirli bir topluma, guruba kısım, kişiler gurubuna ait yani kısıtlı bir çevre içinde yürürlüğü ve uygulanmasıdır.

Kooperatifçiliğin, sosyalleşmesi ise, tamamen ülke çapında yaygınlaşarak tüm kişilere uygulanabilen kamu yararına, geniş halk toplumuna uygulanacak kooperatifleşmedir. Gerçekte amaçta budur ancak bunun gerçekleşmesinde aynı zamanda kooperatifçiliğin olgunlaşmasında gerek vardır.

Kooperatifçiliğin sosyalizasyonu bir sistem ve yönetim olarakta ayrıca ele alınabilir. Ama balıkçılık kooperatifleşmesinde (Kooperatifçiliğin Olgunlaşmasına dayalı Sosyalleşmesi) en yararlı amaç ve uygulamadır.

XVI — TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ ÜST KURULUŞU VE BALIKÇILIK KOOPERASYONU

Türkiye Balıkçılık Kooperatifinin, kooperasyon niteliği içerisin-

deki yönetimi, kredilendirilmesi ve örgütlenmesi; ilgili yönetmelikler gereğince, yakın geçmişte, Tarım Kredi Kooperatifleri üst örgütüne ve bağlı kuruluşlarına verilmişti. Fakat bu yönetmelikler ve yeni uygulanan üst örgütçe gereğince benimsenmediğinden ve ele alınmadığından balıkçılık kooperatiflerinin organizasyonu, reorganizasyonu, örgütlenmesi ve gereksinmelerinin yerine getirilmesi gerçekleşmemiştir. Böylece, Balıkçılık Kooperatifleri kendi kaderleri ile başbaşa bırakılmıştır, geliştirilmemiştir. Korunmamıştır. Oysaki Balıkçılık Kooperatifleri, Tarım Kredi Kooperatifleri paralelinde gelişmiş, sağlıklı, düzenli, güvenli sağlam ve tutarlı kooperatifler haline gelecekti.

Yeni Kooperatifler konunun kabulü ve uygulamaya geçilmesi ile yukarıda belirtilen amaç ve uygulamada gerçekleşmemiş. Sonuçta, bu güzel ve yerinde teşebbüs doğmadan ölmüştür. Oysaki görüş, kanaat ve önerilerimiz balıkçılık kooperatiflerinin, Tarım Kredi Kooperatifleri kavram, kapsam, yönetim, denetim uygulamasına paralel yönde yürütülmesinin ele alınarak gerçekleştirilmesi idi.

XVII — YAPISAL DEĞİŞME GEREĞİ

Balıkçı kooperatiflerini daha çok gerekli av araç gereç ve diğer gereksinmelerini sağlayan ve ürettikleri - avladıklarının pazarlanmasını yapan ve fazla avladığı balıkları işleyen daha çok oto finansmana dayalı köy, mahalle, balıkçı kooperatifleri haline dönüştürülmesinde büyük yarar ve gereksinme vardır. Kendi öz sermaye ve gücüne dayalı kooperasyonda sömürü, kötü ve çıkarıcı yönetim etkin olamaz. Bu yolla oto kontrol sistemi de daha etkin, devamlı ve gerçekçi olur.

Bu nedenle kooperatiflerin başarılı ve etkin çalışmalarını başarılı sonuçlarını alabilmeleri için kooperatifin öz sermayesine % 70'e varan bir sermaye iştiraki olmalıdır. Kooperatifleri devletin ve bütçenin üzerine yük olmaktan çıkarak saf, dürüst ve üretken emeğe dayalı ve pay dağıtımında adil hale dönüştürülmekte gerek vardır.

Bu yapısal değişimin özellikle balıkçı kooperatiflerinde oluşturulması zorunluluğu ve gereği geçmiş yılların uygulama sonuçlarına dayalıdır.

Türkiye Balıkçılık Kooperasyonunda yasal alanda yeni bir düzenlemeye gidilerek uygulamadaki karışıklıklar öncelikle önlenmelidir.

Türkiye'de kooperatiflerle ilgili çok sayıda Kamu İktisadi Kuruluşu (KİT) vardır. KİT'ler arasındaki uygulamada işbirliği beraberlik sağlanamaması karışıklıklara yani çatışmalara neden olmaktadır. Diğer kooperatifçilikte olduğu gibi balıkçılık Kooperasyonu için de bu geçerli görülmektedir. Ayrıca bir kaç bölümde ele alındığı gibi, Devletin eğitimi denetimi de kurulamamıştır. Tüm bunlar yapısal değişmeyi gerektiren nedenlerdir.

XVIII — BALIKÇILIK KOOPERATİFLERİ FİNANSMAN KAYNAKLARI

Balıkçılıkta olduğu gibi tüm işletme ve teşebbüslerin finansman kaynakları (öz sermaye) veya (Kredi kaynakları) dir. Balıkçılık kooperatiflerinde özsermayenin önemi ve gereği büyüktü böylece kooperatif her yönü ile benimsenebilir.

Kredi kaynaklarına gelince, hangi tüzel kuruluş ve örgütten olursa olsun tüm kredilerdeki bankacılık prensipleri aynı olup tümü içinde aynen geçerlidir.

Kooperatifçilik kredilendirilmesinde gelişme ve yayılma için öncelikle emniyet yani kredilerden doğan borçların vadelerinde ödemeleri, geri dönmeleri güvencesi ile bu alandaki kredilerde seyyaliyet (likidite) dir.

Ayrıca, borç vermedeki (ikrazat), insanca - karşılık (teminat) ta bu konuda ödemelerdeki aksamalar ve olumsuzluklar inancaların kaldırılmasına, azaltılmasına yani hafifletilmesine değil, aksine ağırlaştırılmasını gerektiren ters yolda etki yapma zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır.

XIX — BALIKÇI KOOPERATİFLERİNİN SERMAYELERİ

Balıkçı kooperatiflerinde ortaklar sermaye yükümlülüğünde bulunmuşlardır. Genellikle sembolik olarak bunun bir kısmı ödenmiştir. Oysaki sermaye kooperatifin karşılığı güvencesi ve varlığından bir kısmı demektir. Bu ne kadar büyük olursa itibarı ve gücü de o kadar büyür. Bu nedenle tüm kooperatifler ödenmemiş sermayelerinin tümünü ödemelidirler. Ayrıca, tüm balıkçı kooperatifleri sermaye arttırılması yapmalıdırlar. Çünkü, son yıllardaki var olan yaygın ve derin enflasyon nedeni ile mevcut sermayelerinin kıymetide ve paranında satınalma gücü düşmüştür. Enflasyonla fiat seviyesi çok yükselmiştir. Ayrıca balıkçı kooperatiflerine uygulanmakta olan su ürünleri ikraz birimleride artmıştır. Özetlemek gere-

kirse, kooperatiflerin maddi varlıkları olan sermaye yapılarını daha sağlam, güvenilebilir duruma yükseltmeleri zorunludur. Böylece daha etkili söz ve istek sahibi olabilirler.

XX — KREDİ VE ENFLASYON

Enflasyonun hızlaştığı, durmadığı ve yükseldiği ekonomik ortamlarda uzun vadeli borçlanma borç alanın çıkarına borç verenin de zararınadır. Şimdiden borçlanan kişi ilerki yıllarda daha az alım gücü olan TL. değerinde para ödeyecektir. Örneğin bu gün bin liranın iştirah gücü ne ise, enflasyon şiddetine göre ilerki yıllarda binliranın iştirah gücü daha da az olacaktır. Yani geri dönen para, daha düşük alım kabiliyetine sahip zayıf paradır. Bu nedenle, kredi adaletini sağlama yönünde faiz hadlerine her yıl enflasyon yüzdesi kadar bir kısmın ilâvesi gereklidir. Dünya Bankasının memleketimize vermek istediği kredide böyle bir koşulun ileri sürüldüğü anlaşılmaktadır. Böylece ekonominin borç ödeme yükü daha da artmış olacaktır. Bu bir bakıma borç ödemede eşitlik ve adaleti sağlamak demektir.

Memleketimizde böyle bir uygulama bugün için yoktur. Böylece balıkçılık kooperatiflerinin orta ve uzun vadeli kredi taleplerinde durumları daha iyidir, ve daima kârlıdır. Bu kârlı çıkarları vadenin uzunluğu oranında çıkarlarıdır.

(Eşel mobil sistemle) enflasyona uğrayan ve tahsili ileriki belirli zamanlarda tamamlanabilecek olan alacağın faiz oranı üzerinde, belirli yüzde oranda ilâve yapılması düşünce ve sistemi, ikraz olunan para ile tahsil olunan paradaki aynı eşit değer sağlanması amacına yöneliktir.

Kuşku yokki, bu modern bankacılık tekniğinin alacağında sağlanması gerekli emniyet prensibinden doğmaktadır. Enflasyon tüm iktisadi önlemleri ve işleyişi temelden bozduğuna kuşku yoktur. Ama bu konuda öncelikle zarara uğrayan kredi müesseseleri olacak ve dolaylı olarak bu tüm iktisadi kuruluşlara, yaşama, ağır, ve olumsuz yönde etki yapacaktır.

XXI — GENEL KURUL TOPLANTILARI

Genel Kurul toplantılarının yapılmasında büyük gerek ve zorunluluk vardır. Böylece tüm balıkçıların sorunlarını, hal ve çıkış yollarını ortaya dökerek daha doğru ve yararlı yönetimi kendiliklerinden ortaya koyabileceklerdir.

Ancak bu genel kurul toplantılarının uygulaması gerçekçi ve geçerli olmalıdır. Hür, demokratik, gerçek, sakıncasız ve etki altında kalmaksızın yapılabilecek olan genel kurul toplantılarında bir çok gereksinimler, sakıncalar ve sorunlar ortaya çıkabilecektir. Öncelikle ilgili devlet kuruluşlarının iştirak ederek buna önem vermeleri gereklidir. Böylece kooperatiflerin çıkar gurubu yönetiminden uzaklaştırılarak genel yarara yönelik, dürüst hale gelebilecek ve böylece hükümet temsilcileri de kendilerine düşen görevleri, inceleme, kontrol ve çalışmaları yerinde daha iyi uygulabilmiş olacaklardır.

XXII — KOOPERATİFLERİN DENETİM VE KONTROLU

Mevcut balıkçı kooperatiflerin gereğince denetim tabi tutulduğu, kendilerine önderlik yapılabildiği ve bu süre içinde daha doğru, geçerli yolların gösterildiği ve var olan aksaklıkların, eksiklik ve yanlışların düzeltildiği veya önlendiği tam anlamı ile iddia edilemez.

Balıkçılık kooperatifinin durumlarını daha disiplinli hale sokmak, güvenilir halde olmalarını sağlamak, yönetimdeki aksaklıkları gidermek, işleyişteki sakıncaları gidermek, çalışmalarında kendilerini daha aydınlatıcı ve bilgili kılmak amacı ile özellikle balıkçı kooperatifleri için özel bir iktisat ve bilgiye dayalı olarak, önderlikli, eğitici, teftiş, murakabe, kontrol sistemine ihtiyaç vardır. Aylık kontrollardan başka altışar aylık büyük teftiş yani denetime gerek vardır. Çünkü balıkçı, kooperatiflerini daha güvenilir ve yararlı duruma sokmak için bu yol tek hal çaresidir.

XXIII — KÂRDAN HİSSE (RİSTURN)

Çoğunlukla yurdumuzda, balıkçı malının teslimatı ve kredi dahil olmak üzere diğer ihtiyaçlarını tüccarlardan sağlamaktadırlar. Aynı şekilde, kooperatif ortakları bu gereksinimlerini kooperatiflerinden talep etmektedirler. Tüccarlarla, kooperatifin sağladığı menfaatların hemen hemen her zaman eşit veya olmamasına karşılık kooperatiflerin başlıca sağladığı en büyük avantaj kârdan hisse (risturn) vermeleridir. Bu da sağlam, açık, dürüst, namuslu bir muhasebe sistemi ve tutumu ile kooperatif yönetiminin gerçekleştirilmesine bağlıdır.

Risturn hesap ve dağıtımında tüm kooperatif üyelerinin hepsinin anlayabileceği şekilde açık, kolay ve basit bir şekilde hesap vermemelidir. Kooperatifteki açıklık, inancı ve güvenceyi sağlayan tek yol

açık ve dürüst muhasebedir. Hesapları açık basit olmayan risturn dağıtmayan kooperatife güvence bağlantı kalmaz.

Ancak diğer kooperatiflerden farklı olarak balıkçıların aldığı avans-poltka gibi para borç ve hesaplarında risturn dağıtımında yapılacak hesaplaşmaların üye açısından açıklığındaki titizliğin kooperatifçe önemlendirilmesi şarttır,

XXIV — KARŞILIK VE MARJ

Balıkçı kooperatiflerinin kredi almaları halinde Kredi Sistemine göre karşılık-inanca olarak tekne ve ağılarını göstermeleri durumunu inceleyecek olursak görürüz ki, bunların değerleri yıldan, yıla gittikçe düşer. Hele balık ağı gibi bazı araçların satış yeteneği bile yoktur. Yani tekrar satışta alıcı bile çıkmaz. O halde Kredi Maritim Sistemi'nin bu yöndeki sakıncalarını göz önüne alarak karşılık - insanca durumlarını ona göre değerlendirmek gerekir.

Oysaki, ev, arsa, tarla gibi taşınmaz mallarda durum aksinedir. Bu gibi taşınmaz malların değerleri daima artmaktadır ve artacaktır da, inanca-karşılık yönünden bunların durumları çok daha sağlam görülmektedir. Demekki her iki durumda da karşılık-inancaların bir biri ile takviye edilmeleri zorunludur. Bu sonuca göre, balıkçılık kooperatifleri kredilerinde karşılık-inancalarını, kredi örgütüne karşı bunları göz önüne alarak takviyesini yerine getireceklerdir.

Her balıkçısında taşınmaz mallar inancası olmadığına göre, sigortalanmış tekne ile (müteselsil kefalet) sisteminin bu yolda inancayı takviye etme olanağı ve yolu vardır. Özetle tek inanca sistemi yerine çok taraflı inanca sistemi geçerli ve sağlam gözükmektedir.

XXV — SİGORTA VE SİGORTA PRİMİ

Sigortacılık ilim, teknik ve uygulamasındaki ilkelere ve sorumluluklara göre; hangi konuda fazla risk ve olumsuzluk yönleri fazla ve sık tekrarlırsa yani risk payı yüksekse doğal olarak o alanda ödenecek olan sigorta risk primi de yüksektir. Balıkçılık kooperatifçiliğinde mal ve can güvenliği nedeni ile sigorta şarttır. Bu primi ortakların kişisel mallarına karşı ödemeleri zorunluğu vardır. Ama bunun bir kısım kooperatifin özel kurulacak fonundan da karşılanabilir. Kooperatif ortaklarına banka kredilerinden yararlanmaları ve av teknelerini ve araçlarını karşılık - inanca (teminat) göstermeleri hâlinde (Kredi Maritim Sistemi) bunların sigortası gerekecektir. Sigorta primi kârdan ayrılacak hisselerle karşılanacaktır.

Sigortaca hasarın ödenmesine gelince burada hasarın yüzde, yüz gerçekleşmeside şarttır. Av alet ve gereçlerinin de av teknesi ile birlikte tümü ile ziyai şarttır. Kuşku yokki bu ağır koşullar bu alanda yıllara dayanan uygulama sonucunda saptanmıştır. Bunların azaltılmasına sigortacılık tekniği elvermez. Ancak sigorta primlerinin başka yollardan karşılanması olabilir.

Buda devlet tarafından, kurulacak olan bir (Balıkçılık Fonu) n-dan kısmen veya tamamen karşılanması olabilir. Ancak bu konuda memleketimizde bir (Balıkçılık Fonu) halen kurulmamıştır.

XXVI — F A İ Z

Balıkçı koopeartiflerinin ana sorunlarından biride ödedikleri faiz, masraf ve sigorta primidir. Bu konuda tümünü yüksek olarak ödemekte olduklarını ileri süren balıkçı haklı görülmekle beraber bu faktörleri ayrı, ayrı incelediğimizde durumun zorunluluk nedeni ile olumsuz şekilde yansıdığı görülmektedir.

Diğer yandan, balıkçılık resmi bankalar dışında serbest sermaye piyasasından, komisyoncu, kabzımal ve diğer araçlarından temin ettiği krediye karşılık ödediği faiz oranı, resmi faiz haddinin bir kaç misli üstünde olaablmektedir. Bundada ödünç veren kişinin istediği yüksek oran bu uğurda borcun ödenmemesi, paranın batması vs. gibi (risk primi karşılığı) olarak almaktadır.

Kuşkusuz balıkçıların tüm ileri ülkelerin uygulamalarına paralel olarak faiz oranının bir fon veya bütçeden karşılanabilmesi gereği ve zorunluluğu vardır.

Özel piyasadan kredi sağlayan balıkçı, daima tuttuğu balığında bu gerçek veya tüzel kişiye teslim eder. Bir bakıma balıkçının balığı borcuna karşılık en sağlam teminatıdır. Bu nedenle, sermaye sahibi kişi, balıkçının kendine karşı daima borçlu kalmasını ister. Böylece avlanan balığın yani malın devamlı olarak kendine gelmesini garantilemiş olur. Bu gibi işlemlerde faiz değil ancak kâr, rant konusu ortaya çıkmış olur. Bu işlemlerde balıkçı aldığı borç paradan faiz alınmadığı kanısı içinde ama gerçete resmi faizin bir kaç misli oranda (görünmeyen faiz) ödemiş olmaktadır.

XXVII — KREDİLENDİRME TECRÜBESİ

Kooperatifleşmede sadece örgütlenme yeterli değildir. Bundan önce tecrübeye ve bilgiye dayalı karma örgütlenmeye gerek vardır.

Her Kooperatifçi olan yönetimce yeterli, bilgili olamaz Kooperatifçilik ülkemizde ön plânda sadece (Kredi) olarak ele alınarak uygulanmaktadır. Oysaki kooperatiflerin ortaklarına yapacakları birçok hizmetleri ve başka görevleride vardır.

Kooperatifleşme amacı (kredi) olarak ele alınsabile, bilgi ve tecrübeye dayalı reorganizasyon ve organizasyon gereğini kim yerine getirebilecektir. Kuşku yokki yüzonbeş yıllık tecrübe ve uygulaması olan T.C. Ziraat Bankası, daha eski ve bilgili kurum olması nedeni ile tek mercidir.

Durum böyle olunca, kredi konusunda tek otorite olan adı geçen kurumun öncülüğü ve yönetimi ile, dünyadaki diğer uygulamalara paralel gelişmeler ve gereksinmeler yapılabilir. Bunun için Balıkçılık Bankacılığın da ileri gitmiş ülkelerde (aplikasyon-alıntılara) gerek vardır.

XXVIII — AYNİ (MAL) OLARAK KREDİ

Balıkçı kooperatiflerine açılmakta olan kredilerin ve yardımların hemen tümü maddi gereksinmeleri olan motor, tekne, yelken, ip, kürek, ağ, mantar, kurşun, iğne, boya, akaryakıt ve diğer ev araç gereç gibi çeşitli maddi mal ve emteadır. Balıkçı bunları teminde çoğu kez zorluk çeker, en azından avından, av yerinden ayrılmak uzaklaşmak zorunda kalır. Bu onu av ve üretiminde kısırlı duruma sokar. Öte taraftan çeşitli fiat ve piyasa oyunları ile karşı karşıya kalarak bazen aldatılabilirde. Gereksinmesini en ucuz, en iyi, en uygun şekilde giderebilmek için durumu ve diğer olanakları yeterli değildir. Bu durumda olan balıkçının yardıma ve yol gösterilmeye ihtiyacı vardır. Bunun en çıkar yolu (nakdi kredi) yerine (aynı kredi) nin verilmesidir.

Bu konuda geçmişte yapılan uygulama pek etkin ve yerinde yararlı olamamışsada, bunun nedeni konunun iyi ve gereğince plânlanması ve gereksinmelerin yerli, yerine getirilememiş olmasına bağlamak gerekir. Örnek olarak ikinci dünya savaşından sonra balık ağı örmek için ithal edilen balık ağı ipliklerinin büyük bir kısmının ağ imalâtına gitmediği perde ipliği, iplik ve diğer mensucat sanayiine kaydığı gösterilebilir. Diğerleri de balıkçıların ihtiyacı olarak ithal edilen ağların, iğne ve malzemelerin balıkçılarınca sonradan bu isteklerinden vaz geçmiş olmaları ve ağların uzun süre elde kalmış olmalarında gösterilebilir.

Her halde, aynı kredi gereksiniminin koşul olarak yürütülmesinde, uygulanmasında büyük yarar vardır. Bunun içinde Balıkçı kooperatiflerinin kendilerine önemli görev düşmektedir.

XXIX — BALIKÇILIK KOOPERATİFLERİNDE ÖNERİ ÖRNEKLERİ

Türkiye'de balıkçılık kooperatiflerinin yapısal reorganizasyonu üzerinde vakit geciktirmeksizin çalışmalar yapılmalıdır. Böylece kooperatifler daha gelişecek, güvenilir, verimli, yararlı etkin, sağlam hale dönüşebilecektir. Bu reorganizasyonun ilme, bilime tecrübeye gerçeğe dayalı ve uygulamalı niceliği, niteliği olan sağlam, dürüst, olumlu yönde gerçekleştirilmelidir.

Özellikle, bu çalışmaların başında finansman ve kredi sorunları gelmektedir. Bu konuda bir çok öneriler ileri sürebilmektedir. Bu önerilerin kabili münakaşa ve sakıncalı yönleri de olabilir. Ama ne varki kooperatifler üzerinde mutlak dürüst bilinçli, rantabl yönetim, kontrol, murakabenin tesiri öncelikle şarttır.

ÖNERİ — I

Balıkçılık kooperatiflerinin 6118 sayılı kanuna uyarak T.C. Ziraat Bankasından kredi almaları halinde bankanın kontrol teftiş ve murakabesine tabiidirler. Ancak uygulamada bu hüküm yeterli olmamaktadır. Öncelikle bu kooperatiflerle ilgili olan diğer bakanlıklar ve genel müdürlüklerinde ilgilenmeleri nedeni ile çeşitli komplikasyonlara neden olmaktadır.

Bu konudaki olumsuzluğu ortadan kaldırmak için öneri olarak; Balıkçılık kooperatiflerine T.C. Ziraat Bankasında ortak olması önerilebilir. Böylece adı geçen banka yönetime girmiş olabilecektir. Ayrıca adı geçen banka denetim kurulunada girebilir. Bankayı temsil ve tevkil eden kişi veya ilgili Şube Müdürü veya memuru Genel Müdürlük adına bu görev ve yetkilerini, sorumluluklarını kullanmış olacaktır. Uygulamada, kooperatifler bu yolla denetim, yönetim açısından mahalli şubenin müdürü, Müdür muavini, veya muhasebecisinin yönetime katılması ile dağıtılan kredilerde emniyet, verimlilik, faydalılık, yeterlilik gerçekleşebilecektir. O zaman balıkçı kooperatiflerinin de, Tarım Kredi Kooperatifleri gibi iyi işleyebilmesine ortam sağlanmış olacaktır.

ÖNERİ — II

Diğer bir öneride, Balıkçı Kooperatiflerinin (Balıkçılık İşletme Kooperatifi) haline dönüştürülmesidir. Balıkçı kooperatifleri tüzel kişiliği (Hükmü Şahsiyeti) tekne, ağ, av araç ve gereçlerine sahip olurlar, işletmeci kooperatif bu araç gereçleri ile tüzel kişi avcılık yapar o zaman, avcı, kaptan, tayfa, makinist, işçi, ücretli vs. kişilere ücret yevmiye, maaş vererek çalıştırır.

Diğer taraftan kooperatife ortak olanlarda kendilerinden işletmeci avcı olarak çalışmalarını sürdürecekleri de doğaldır. Buna da mülkiyet hakkının tüzel kişiliği bir ayrışım göstermektedir. Bu tip balıkçılık kooperatifçiliğinin geçerli, başarılı ve uygun olabileceği de münakaşalıdır. Özellikle özel mülkiyet hakkının öncelik tanıdığı bir hukuk alanında, tüzel kişiliğin mülkiyet hakkı konusu ters düşmektedir.

Gerçekte konu sorun ve amaç mülkiyet hakkı değil, balıkçı kooperatiflerinin daha başarılı, yararlı ve ideal amaca yönelik çalışmasını sağlamaktır. Bu nedenle başka öneriler üzerinde de durma olanağı vardır.

XXX — SONUÇ

Kuşku yokki, Balıkçılık kooperatiflerinin ilkeleri ve onların bu gün memleketimizdeki önemli sorunları sadece bunlar değildir. Bu durumu ile ilgilenilmediği ve gerekli reorganizasyonlar ekonomik sosyal ve hukuksal önlemler alınmadığı takdirde, hele Türkiye'de protein açığı ve açlığı büyük bir hızla artmakta olduğu ortam ve çağımızda varolan sorunlarımızda bir kaç misli daha da artacaktır. Bu nedenle, toplumun yararı herişin üstesindedir.

Bunların, çözümlenebilmesi ancak ciddi, kararlı ve bilgi olarak hiçbir rasyonel etki yapılmaksızın devletce, ilmi kuruluşlarca ele alınabilmesi ile olasılık kazanacaktır.

İlim, bilim ve eğitim kuruluşlarına bu alanda büyük görev düşmektedir. Bu konu üzerine hiç eğilmediklerine göre, yapılması gerekli yığınla iş ve sorun vardır. Öncelikle İ.T.İ., Akademilerine bağlı «Kooperatifçilik Enstitüleri» ni bu konuda uyarmak isteriz.

Çünkü vakit çoktan gelip geçmiştir. Daha fazla tavsama ve oyalama Türkiye Balıkçılık Kooperasyonunun daha çok zararına olacaktır.

Şunuda açıkca belirtmek gerekirken, Türkiye'de Balıkçılık Kooperasyon hareketinin sağlıklı ve uygun bir durumda gelişmemesinin başlıca nedeni, ortakların ve yöneticilerinin ve deneticilerinin etkili, bir eğitime tabi tutulmamış olmasıdır. Bunun için Kooperatifçilik Eğitim Merkezi kurulması şarttır.

Bugün çağın gerisinde kalmış, ilkelerle, balıkçılık kooperatiflerinin çağcıl durumda yönetilmesine artık olasılık kalmamıştır.

Kooperatifte bilimlendirme ve bilinçlendirme önderlik ve eğitimcilik konununun başarı sihidir.

becya

KOOPERATİFLERİN TAMAMLANMIŞ SİSTEMLERİNİN OLUŞMASI

Yazan : **Hans H. Münkner**
F. Almanya Marburg
Üniversitesi

Çeviren : **Şimşek ARMAN**
Ziraat Yüksek Mühendisi

1 — Terimlerin Tanımı :

1.1 — Kooperatif;

Kooperatif teriminin genellikle kabul edilmiş standart tanımı yoktur. Bu, temel olarak geçmişteki ideolojik veya politik unsurlar veya çeşitli tanımların içerdiği özel sosyal ve ekonomik şartlar nedeniyle böyledir.

İdeolojik olmayan pratik kavram olarak, kooperatif yapısını tanımlayan dört unsur vardır.

- En az bir ortak ekonomik çıkara sahip kişiler topluluğu,
- Grup hareketinin gücünü kullanarak, kendi kendine yardım amacı,
- Ortak hedefe varmak için bir araç olarak ortaklaşa sahip olunan ve yönetilen bir girişimin meydana gelişi,
- Ortağın ilerlemesini sağlayan ortaklaşa girişim hedefi.

Bu dört yapısal unsura uygun bütün kuruluşlar kooperatif olarak kabul edilirler.

1.2 — Kooperatiflerin Başka Çeşitleri;

Bu yapısal çeşitler, «Geleneksel Kooperatif», «Pazar İlişkili Kooperatif», «Tamamlanmış Kooperatif» olarak Dülfer tarafından onun «Kooperatiflerin Kurulması ve Yönetimi» adlı tebliğinde tanımlanmıştır. (6. ncı Uluslararası Kooperatif Bilimi Konferansı, GieBen 1969,

Vandenhoeck ve Ruprect, Göttingen 1971 sayfa 74-101)

1.2.1 — Geleneksel Kooperatif;

Geleneksel kooperatifte, ortak girişim, tam olarak gelişmemiştir. Kooperatif, yalnızca ortakların girişimlerini yürütme birimidir. Ortaklar, iyi tanımlanmış hizmetler için apaçık bir isteği anlatırlar. (Örneğin; verilen bir zamanda 10 torba x çeşidi kimyasal gübrenin sağlanması.) Kooperatifin Yönetim Kuruluna nitelik ve nicelik sınırları içinde ne çeşit hizmet sağlanması tam olarak anlatılır; ve Yönetim Kurulu'nun çalışmaları ortakların isteklerinin yapılması ile sınırlıdır.

1.2.2 — Pazar İlişkili Kooperatif;

Kooperatif, nerede ortaklara benzer hizmetler veren diğer (özel) iş kuruluşları ile yarış içinde çalışmaya zorunlu olsa, o, kooperatif girişim içinde gelişmeye zorunludur. Ortakların girişimleri ile kooperatif girişim arasındaki ilişki, daha çok pazardaki ortaklar arasındaki ilişkilere benzemektedir.

Kooperatif girişimin politikasına yalnız Yönetim Kurulu ve ortaklar tarafından değil, görevli meslek sahibi yöneticiler tarafından da karar verilir. Meslek sahibi yöneticilerin amaçları, ortakların amaçlarından farklı olursa sorun doğabilir. Kendi amaçları ile ilgili sistemi geliştiren kooperatiflerin bulunduğu yerde, kooperatif harekete katılmada ve kooperatif girişimi için hedef saptamada ortakların ilgilerinin kaybolması tehlikesi vardır. Kooperatif, ortak olmayanlarla iş yapmaya başlarken ortaklar, kooperatifin hizmetlerini kullanmayı bırakabilir ve kooperatif derece derece bir şirkete dönebilir.

1.2.3 — Tamamlanmış Kooperatif;

Tamamlanmış Kooperatif, ortakların girişimleri ile kooperatif girişim arasındaki özel bir ilişki ile tanımlanabilir. Yasal görüş noktasından ortakların girişimi, aşağıdaki şekilde kooperatif girişimi ile bağlıdır.

a) Kooperatif kompleks, (örneğin; ortakların girişimleri ile kooperatif girişiminin karışması) bir endüstriyel karışıma benzer şekil alır. Ortaklar, iç yönetim ve üretimde belli yetkileri ellerinde bulundururlar. Fakat, ortak işletme stratejisi izlerler,

b) Ortakların girişimleri, kooperatif girişim içinde tamamlanmıştır. Böyle bir yolda kooperatif yönetimi, aynı zamanda kooperatif işletmelerini ve ortakların kişisel ekonomik girişim birimlerini, ortak üretim plânı, ortak pazar stratejisi ve karar verme hususlarında merkezi sistem kurarak belirler,

c) Ortaklar, yalnız kooperatifin genel politikasına etki edebilirler; ve tüm kooperatifin işletme amaçlarını saptayan mesleki yöneticilere yetki vermeye zorunludurlar. Örneğin; kooperatif Yönetim Kurulu, yalnız kooperatifin kendisi ile ilgili değil ortakların girişimleri ile ilgili kararlar alır. Bundan dolayı ortaklarının işlerinin geliştirilmesi için işletmelerin gereksinmelerine ortaklar adına karar verir,

d) Ortakların işleri az çok yönetimin kontrolü altındadır. (Grup yönetimi, grup tarımı)

Tamamlanmış kooperatifin bu çeşidi, daha az ileri olan ülkeler kadar yüksek derecede endüstrileşmiş ülkelerdeki kooperatif hareketi ile ilgilidir. Bu çeşit, ortakların teknik usulü bilmeleri ve onların kişisel işlerinin yürütülmesi hususlarında en iyi yola karar vermedeki yetersizlikleri ile ilgilidir.

Böyle şartlar altında, altüst olan kooperatiflerde geleneksel güç yapısına dönmek gereklidir.

- Ortaklar, kendi ekonomik çıkarlarını iyileştirmek için ne yapacaklarını Yönetim Kurulu'na anlatamazlar,
- Ortaklar, bir mesleki yöneticiyi seçmeye veya atmaya zorunludurlar; böylece bu yönetici ortakların ekonomik çıkarlarını sağlamak için ne yapılacağını anlatır.

1.3 — Tamamlanmış Sistemler;

Ortak amaçlar izlenirken oldukça bağımsız ekonomik birimler arasında görevsel veya kurumsal birlikte çalışmanın bulunduğu yerde tamamlanmış sistem vardır.

Ekonomik alanda bir tamamlanmış sistemin özellikleri :

- Plânlanmış, düzenlenmiş bir yolda birlikte çalışmak için kendi kendini oldukça yöneten ekonomik birimler arasında bir anlaşma (yazılı anlaşma, anasözleşme veya yönergeler şeklinde),
- Bu ekonomik birimlerin parasal bağımsızlıkları,
- Ortak önderlik için ortak birimlerin gönüllü olarak itaat etmeleri.

Tamamlanma yatay düzeyde olabilir. Çalışma gruplarının oluşturulması ve kuruluşun aynı düzeyde ekonomik birimlerle karışması veya dikey yönde görevlerin dağıtımı, kuruluş ve üretim safhalarının

değişik düzeylerinde birimler arasındaki çalışmaların birlikte yürütülmesi.

Tamamlanmış sistemlerin oluşumu ekonomik görüş noktasından,

- Girişimlerin bir grubunun hedeflerinin bazılarının yalnız ortaklaşa başarılabilceği yerde veya
- Girişimlerin bir grubunun hedeflerinin bazılarının azaltılmış maliyette veya çok uygun bir yolda ortaklaşa denenebileceği yerde makuldur.

Bundan dolayı, tamamlanma aşağıdaki gibi tanımlanabilir :

Çeşitli kuruluşlar arasında görevlerin ve işlerin koordineli dağıtımındadır ki; bu yolda ortak kuruluşun her ortağı, en iyi uzmanlık ve aşağı maliyet ile ayrı ayrı birimler tarafından yürütülen görev ve işlerin tümünü devralabilir.

Tamamlanmış bir sistem kuran ortak birimler arasında planlama ve karar verme güçlerinin dağıtımında çeşitli olanaklar vardır.

- Daha aşağı düzeydeki birimler, daha yüksek düzeydeki birimlere plânlama ve karar vermede diğer tüm güçler için yetki verirken, yalnız iç yönetim işlerinde karar verme güçlerini alıkoyabilirler (tam tamamlanma)
- Tüm ortak birimler, plânlama ve karar vermede tam olarak bağımsız olabilirler. (Gönüllü, görevsel tamamlanma)

Tamamlanmış bir sistemin tüm ekonomik yararları isim olarak :

- Düzenlenmiş bir grup olarak çeşitli girişimler ile ortak hareket,
- Pazar durumunu kuvvetlendirme,
- Yararlılığı artırma,
- Maliyetleri azaltma.

2 — Kooperatiflerin Tamamlanmış Sistemlerinin Özel Şekilleri :

2.1 — Önderik Yapan Birimler İçinde İkilik;

Kooperatifler, hem sosyal hem de ekonomik kuruluşlardır. Bundan dolayı bölgesel ve ulusal kuruluşların iki tipi bir kural olarak aşağıdaki gibi oluşur :

- Ortak olan kooperatiflerin manevi önderleri olarak hareket eden, öğretim, eğitim danışmanlık hizmetleri, hesapların denetimini ve yönetim sağlayan ticari olmayan kuruluşlar ve
- Toptan satış, donatım, bankacılık, pazarlama, taşıma v.b. ile ilgili işlerin bazıları veya tümü için ekonomik merkezler.

2.2 — Önderlik Yapan Birimlerin Bağıllık Zayıflığı :

İç yapısı demokratik olan kendi kendini yöneten kuruluşların meydana getirdiği tamamlanmış sistemlerde yerel olarak seçilmiş önderler, çok kere, daha yüksek düzey birimlerine plânlama ve karar verme güçleri ile ilgiliyetki vermede ve tüm sistem içinde emir birliğini kabul etmede, isteksizdirler.

Kooperatiflerin tamamlanmış bir sistem içinde gönüllü olarak birlikte çalışmaları, eğer onlar, daha yüksek düzeydeki birimlere iş ve güç yetkilerini vermeleri sonucunda doğan gerçek ekonomik yararların farkında olurlarsa mümkün olabilir. Bu, önderlik yapan birimin etkinliğini artırır. Böyle resmi olmayan görevsel tamamlanma kooperatif kuruluşların iç demokratik yapısına uyar. Bununla birlikte sadece ekonomik görüş noktasından çok etkili tamamlanma şekli değildir.

2.3 — Özel Finansman Yapısı;

Tamamlanmış bir kooperatif sistem içinde para yardımları genellikle daha aşağı düzey birimlerinden daha yukarı düzey birimlerine akar.

Merkez kuruluşları özellikle ticari olmayanlar parasal bakımdan ortakları tarafından yapılan yardımlara dayanırlar.

Bütün kooperatiflerin birinci amacı ortaklarını artırmaktır. Buna dayalı olarak daha yüksek düzeydeki birimlerin, kendileri ile ilişkisi olan daha aşağı düzeydeki birimlerden haksız parasal yarar sağlamaları gereklidir. Yüksek düzeydeki birimlerin, daha aşağıdaki birimlerin güçlendirilmesi (onların ortaklarına mümkün olan en iyi hizmeti vermeleri için onları güçlendirmeleri) gibi epeyce görevleri vardır.

Kooperatiflerin tamamlanmış sistemleri içindeki önderlik yapan birimler çok kere parasal olarak zayıftırlar; bu nedenle etkisizdirler.

3 — Kooperatiflerin Tamamlanmış Sistemlerinin Gelişmesine Karar Veren Etkenler;

Endüstrileşmiş ülkelerde yerel, bölgesel, ulusal ve hatta uluslararası düzeylerde kooperatiflerin tamamlanmış sistemlerinin oluşumunun hızlanmasına aşağıdaki etkenler yardım etmiştir :

- Genel eğilimler olarak ekonomik rasyonalizasyon ve konsantrasyon,
- Özel İş Firmaları ile kooperatif girişimlerin kuvvetli rekabeti,
- Yerel düzeyde bile profesyonel personelin hizmetlerini isteyen yeni teknolojinin hızlı gelişmesi,
- Yeni gereçlere önemli para yatırma gereksinmesi, büyük miktarda ödünç para ile çalışılması, kooperatiflerin kaynaklarının bir araya toplanmasının istenmesi, kooperatiflerin bankalarla karşı karşıya pazarlık durumlarının güçlendirilmesi ve onların ortaklaşa güvence ile kredi değerliliğinin artırılması,

Bu gelişmeler, tamamlanmış sistem içinde kooperatifler arasında birlikte çalışmayı gerekli yapmıştır. Yerel düzeydeki yalnız kuruluşlar, bu sorunlarla başa çıkamazlar ve tamamlanmış sistemin parçası olmaya veya işi bırakmaya şartlar tarafından oldukça zorlanırlar.

Daha az gelişmiş ülkelerde kooperatiflerin tamamlanmış sistemlerinin oluşması eğitimi, çok kere kooperatif işindeki aşağıdaki güçlüklerden başlar.

- Ortakların ve memurların genel eğitim ve mesleki eğitim düzeylerinin düşük olması,
- Üretimi arttırmak için hatta kök düzeyinde yeni teknoloji gereksinmesi,
- Kuvvetli olarak dalgalanan fiatlarla uzak pazarlarda ürünlerin pazarlanması,
- Ödünç sermaye ile çalışmaya alışmamış kimseler arasında verimli amaçlar için kredi dağıtımı ve denetimi.

Kooperatiflerin tamamlanmış sistemlerinin oluşmasının faydaları açıktır. Bununla birlikte bazı sorunların altını çizerek önemini belirtmeye gereksinme vardır.

Plânlama ve karar verme güçleri daha yüksek düzeydeki birimlere yetki olarak verilmekte olan yerde ortaklar ile karar verenler arasındaki uzaklık artacaktır. Yerel birimlerin, ortak desteğinin azalmasına ve hareketli ortak katılımının kaybına yol açan daha yüksek düzeydeki birimlerin yürütme organlarını tamamen bozma teh-

likesi vardır. Önderlik yapan birimlerde kuvvetin çok yoğunlaştığı yerlerde bozulmuş bir yapı, yeterli denetlemeler yapılmaksızın ortaya çıkabilir.

Halen kooperatiflerin bulunduğu yerlerde, onları tamamlanmış bir sistem şekline sokmak ve yapılarını yeniden düzenlemek için onları bir araya getirmek kolay değildir. Deneyimlere göre bunun bir kaç safha içinde yapılması zorunludur :

- Bir veya birkaç birleştirme safhası (benzer Anasözleşmelerin birleştirilmesi, belli ölçekteki birimlerin birleştirilmesi, aynı sorumlulukların birleştirilmesi v.s.)
- Ekonomik olmayan görevlerin birleştirilmesi (öğretim, eğitim, hesapların onaylanması, denetim),
- Ekonomik görevlerin birleştirilmesi.

Başlangıçtan plânlanmış kooperatiflerin tamamlanmış sistemlerin oluşturulması, daha kolaydır. Örneğin İsveç Konut Kooperatifleri HSB, Filipinler Samahang Nayon-Kilusang Bayan.

4 — Asya Bölgesinde Kooperatiflerin Ulusal Ölçekte Tamamlanma Sistemlerine Doğru Eğilimler :

Bugün, küçük köy kooperatiflerinin veya daha büyük fakat tek başına olan kooperatiflerin etkili ve ekonomik olarak yaşayabilecek birimler olarak düşünülemediği genellikle bir kural olarak kabul edilmektedir.

Birçok durumlarda ulusal birlikler yapısal ve parasal olarak zayıf bulunurlar.

Birim kooperatifleri birbirleriyle tamamlayarak daha büyük ana birimlerin geliştirilmesini ve ikinci düzeydeki kooperatiflerin bölge kooperatifleri olarak oluşturulmasının veya küçük birim kooperatiflerin daha büyük birim kooperatifler olarak oluşturulmasını teşvik eden bir eğilim vardır. (Örneğin; Japonya, Sri Lanka, İran, Endonezya).

Birim kooperatifin doğru olan hacmi için gerekli kriterler ekonomik bir yapının başlıcalarıdır :

- İyi kaliteli personeli çalıştırma yeteneği,
- Yeni Teknoloji kullanma yeteneği,
- Bütün ortaklara hizmeti ulaştırma yeteneği.

Küçük köy kooperatiflerinin birleşerek büyük bir birim kooperatif durumuna geldikleri yerdé, bu eski birim kooperatiflerin tama-

men dağılacağı anlamına gelmez. Eski birim kooperatifler, yeni kooperatifin hizmet noktaları, dalları veya bölümleri olarak, sosyal kriterlere dayalı resmi olmayan küçük yerel gruplar olarak belli görevleri alıkoyabilirler. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Kooperatif Dairesi birkaç yerel bölümlü bölge kooperatifleri şeklinde iki düzeyli yapıda böyle bir kooperatif modeli ortaya koymuştur. (Kırsal Kalkınma Programlarının Kooperatif Safhaları ILO/SİD/COOP Mart 1974, Sayfa : 15) bu modele göre tam Demokratik katılımı sağlamak ve iş başındaki yönetim tarafından gecikmiş denetlemeden kaçınmak için delege denetleme sistemini uygulamak için şube düzeyinde yerel komiteler oluşturulur. Şube düzeyinde kooperatif ortakları her ne kadar gerçekte sınırlı güç ile şube toplantılarına katılsalar da sosyal ve ortak düşünce ile üstün olurlar.

Bölge kooperatifinin Yönetim Kurulu, şube düzeyinde ve şube delegelerinin katıldığı bölge kooperatifinin Genel Kurulu'nda seçilirler. Bölge Kooperatifi adına şube düzeyinde temsil edilen görevler aşağıdadır :

- Ürünlerin toplanması, depolanması, girdilerin dağıtımı, basit muhasebecilik,
- Kredi kullanımının denetimi (bölge kooperatifi ile karşı karşıya olan şube kooperatifi ortaklaşa sorumludurlar.)
- Merkez kuruluşları tarafından desteklenen ortakların eğitim programlarının yönetimi.

Bölge kooperatifi olarak, görevleri pazarlama, donatım, kredi, danışma hizmetleri, ağır araçların kullanılması olan merkezileşmiş bir iş yönetimine sahip çok amaçlı bir kooperatif düşünülmüştür. Onun az ve yüksek yetenekli personeli vardır; ve onlar diğer kuruluşlarla ilişki kurma hizmeti görürler. Bu modelin kullanıldığı yerde geleneksel birlik düzeyi gözden kaybolabilir; öyle ki, ulusal birlikler, doğrudan büyük bölge kooperatifleri ile alış veriş yapabilirler.

Kooperatif yasalarında tamamlanmış sistemlerin böyle modellerinin bulunması kooperatiflerin tamamlanmış sistemlerin oluşmasını kolaylaştıran bir eğilimdir. (Filipinler Cumhurbaşkanlığınının 175 sayılı Kararnamesi ve 23 sayılı uygulama mektubu 1973, İran ve Tayland'ın Kooperatif Yasaları)

ATATÜRK'ÜN KOOPERATİFÇİLİK YÖNÜ VE ÇİFTLİK KURMA GİRİŞİMLERİ

Doç. Dr. Süleyman KARA

GİRİŞ : X

Silifke Akdeniz kenarında, bugün Mersin vilayetine bağlı, 20 bin nüfusu bir ilçe merkezidir.

Bu şehrin M.Ö. 310 yıllarında Makedonya Kralı büyük İskenderin generallerinden Selefkos Nekator tarafından kurulduğu bazı tarihi belgelerin tetkikinden anlaşılmaktadır. Şehir birçok medeniyetler geçirmiş olup, bu husus şehrin muhtelif yerlerinde, muhtelif zamanlarda yapılan kazılardan çıkarılan eserlerle kanıtlanmaktadır (1).

Osmanlıların son yıllarında Liva-Sancak idari yapısında olan Silifke, Cumhuriyetin ilanına kadar durumunu muhafaza etmiş, 1923 yılında Mersin'e bağlı bir ilçeye çevrilmiş olup, halen de kaza merkezidir.

Atatürk'ün Silifke'ye Teşrifleri : X

Folkloru ile tanınan güzel şehrimize Aziz Ata muhtelif tarihlerde 4 def'a teşrif etmişlerdir (2), bunlar sıra ile :

1. İlk gelişi 27 ocak 1925 salı günü araba ile Mersin tarafından,
2. gelişi 12 mayıs 1926 çarşamba günü Ertuğrul yatı ile Taşucu tarafından,
3. gelişi 11 şubat 1931 çarşamba günü Ege vapuruyla Taşucu tarafından,
4. gelişi 20 şubat 1935 çarşamba günü Ege vapuruyla Taşucu tarafından,

Atatürk'ün Kooperatifçilik Yönü :

Bu konuya girmeden önce dünyada ve Türkiye'de kooperatifçilik çalışmalarının nasıl başladığına kısaca değinmek istiyorum.

Resmi belge ve kayıtlara göre dünyada kurulan ilk kooperatif

1 — Sait UĞUR, İçel Tarihi.

2 — İzzet ASLAN, (1969): Atatürk Silifkede, Toyko Matbaası, Ankara.

tüketim kooperatifidir. Kuruluş tarihi 21 aralık 1844 olup, İngiltere'nin Rochdale kasabasında biri kadın, 27 si erkek olmak üzere 28 kişi tarafından kurulmuştur. Bu kuruculara atılmalarından dolayı Rochdale öncüleri adı verilmektedir (3,4). O zamanın güç şartlarında tüketim maddelerini daha ucuza temin etmek amacıyla kurdukları kooperatife sermaye olarak koydukları birer sterlin, ödenmiş sermayelerini teşkil etmiştir. Kooperatifin kuruluş çalışmalarında Charles Howarth öncülük etmiş olup, kurucuların siyasi inançları ve meslekleri de farklı idi.

Bu tüketim kooperatifinin kurulduğu yıl ortak sayısı 28, sermayeleri 28 sterlin ve kasabanın nüfusu da 25 bin idi. Kuruluşundan yirmi yıl sonra 1864 te ortak sayısı 3450 ye sermayesi de 37710 sterline çıkmıştı. Kuruluşundan 100 yıl sonra 1944 te ise ortak sayısı 31809 ve sermayesi de 439622 sterline çıkmıştır.

Bu rakamları vermekteki maksadımız, sağlam temele dayanan bir kuruluşun kaydedebileceği parlak gelişmeye dikkati çekmektir.

Rochdale kooperatifini kuran üyelerin koydukları ana ilkeler şunlardı :

- 1 — Peşin satış,
- 2 — Piyasa fiyatına satış,
- 3 — Risturn (İşletme fazlasının alış veriş oranında paylaşılması),
- 4 — Ortak paylarına % 3.5 faiz verilmesi,
- 5 — Kârın % 2,5 nun eğitim ve kültür faaliyetlerine ayrılması,
- 6 — Üyelerin siyasi ve dini tarafsızlığı,
- 7 — Herkese açık üyelik (Açık kapı ilkesi),
- 8 — Her ortağa bir oy.

Rochdale öncülerinin koyduğu bu ana ilkeler, sonradan Uluslararası Kooperatif Birliği —ICA— tarafından 1937 yılında 7 ana ilkede toplanmıştır. Daha sonraki toplantılarda bu ilkelerin 6 ya indirildiği bazı kayıtlardan anlaşılmaktadır. 1896 yılında Londra'da kurulan ICA ya Türk Kooperatifçilik Kurumu da üye olmuştur. Burada,

3 — Nurettin HAZAR (1970): Kooperatifçilik Tarihi, T.C. Ziraat Bankası Matbaası, Ankara.

4 — Nurettin HAZAR (1976): Atatürk ve Kooperatifçilik, Türk Kooperatifçilik Kurumu, Kooperatifçilik, sayı 33.

1937 yılında benimsendiğini ifade ettiğimiz yedi ilke verilmiştir (5):

- 1 — Herkese açık üyelik (Serbest giriş-Çıkış),
- 2 — Demokratik yöntem (Her ortağa bir oy),
- 3 — Ristürn,
- 4 — Sermayeye sınırlı faiz verilmesi,
- 5 — Siyasi ve dini tarafsızlık,
- 6 — Peşin satış,
- 7 — Eğitimin geliştirilmesi.

Yurdumuzda henüz kooperatif ilkelerinin tesbit edilmediği, fakat bu konuda çalışmalar yapıldığı öğrenilmiştir.

Dünyadaki kooperatif çalışmalarına kısaca değindikten sonra, şimdi de yurdumuzdaki çalışmalara gelmek istiyorum.

Yurdumuzdaki kooperatif çalışmaları :

Türkiye'de Kooperatifçilik hareketi Mithat Paşa ile başlamıştır. Mithat Paşa Niş Valisi bulunduğu zaman, 1863 yılında Niş vilayeti, Şehirköyü-Piro kasabasında Memleket Sandıklarını kurdurmuştur. Daha sonra Niş, Vidin ve Silistre vilayetlerinin 1864 te birleştirilmesinden sonra meydana gelen ve merkezi Rusçukta bulunan Tuna vilayetinin valisi olan Mithat Paşa bu konudaki çalışmalarını daha genişletmiştir. Ancak, kurulan bu memleket sandıkları 1863 ten 1867 yılına kadar tüzüksüz ve mahalli bir teşkilat olarak çalışmalarını sürdürmüştür. 1867 yılında yayınlanan nizamnameyle yürütülmeye başlanmış ve memleketin her yerine teşmil edilmiştir.

Memleket sandıkları 1883 yılında Menafi sandığına çevrilmiştir. Daha sonra, 1888 yılında bu sandıklar kaldırılarak Ziraat Bankası kurulmuştur. O tarihte faaliyette bulunan menafi sandıkları ve sermayesi yeni kurulan Ziraat Bankasına devredilmiştir. Devir tarihinde menafi sandığı sayısı 250 olup sermayesi de iki milyon lira idi.

Mithat Paşa 1868 tarihinde İstanbul'da bir de Emniyet Sandığını kurdurmuştur. Halen faaliyette bulunan Emniyet Sandıkları köylü ve şehirlinin bazı konularda kredi ihtiyacının karşılanmasında görev yapmaktadır.

Gelelim ana konumuz olan Atatürk'ün Kooperatifçilik yönüne

Atatürk Cumhuriyetimizin olduğu kadar, kooperatifçiliğimizin de kurucu ve koruyucusu olmuştur. Bununla beraber kooperatifçilik ça-

5 — Hüseyin POLAT, Tunç TAYANÇ (1973): Cumhuriyetin ellinci Yılında Tüketim Kooperatifleri ve sorunları, Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayınları, Şark Matbaası, Ankara.

İşmaları alttan gelen bir taleple olmayıp, aksine yukardan gelen teşvik ve atılımlarla olmuştur.

Yurdumuzda kooperatifçiliğin, Atatürk'ün koruyuculuğunda ve teşvikiyle ele alınması bir talih eseridir (3). Atatürk yalnız koruyucu olarak değil, fakat aynı zamanda kurucu olarak ta kooperatifçilik çalışmalarına katılmıştır. Atatürk bu kadar yakın ilgi göstermeseydi, kooperatifçiliğimiz belki de bugünkü seviyesine gelemezdi.

Memleketimizi muasır medeniyet seviyesine çıkarmak için, Atatürk öğütler vermiş, amacı göstermiş, tedbirleri de düşünmüş ve almıştır. Memleketimiz nüfusunun büyük bir kısmı kırsal alanda yaşamaktadır. Kırsal alanda yaşayanların yaşam düzeylerinin yükselmesinde kooperatifçiliğin etkili bir araç olduğu muhakkaktır. Cumhuriyet ilan edilmeden 7 ay önce, gaziler daha ayaklarının tozu ile yerlerine dönerken, savaşa sahne olan yurt köşelerinin imarında rol oynayacak araç olarak kooperatifçiliği gören Ata «Hedef Kooperatifçilik» demiştir.

Yeni kurulan genç Türkiye'nin Kooperatifçilik konusunda yayınladığı ilk belge, iktisat vekaletinin hazırlayıp 1923 te yayınladığı «İstihsal alım, ve satım Ortaklık Kooperatifleri Nizamnamesidir» (6). Ayrıca Kooperatif Şirketler başlığı altında, kooperatif kuracak olanlara gerekli hazırlayıcı bilgi vermek amacıyla 19 Mart 1923 te broşürün yayımlandığını görmekteyiz (7).

Cumhuriyetin ilanından bir yıl sonra 1924 te, 498 sayılı «İtibarı Zirai Birlikler Kanununun» yayımlandığı anlaşılmaktadır (8). Yayımlanan bu kanuna göre kurulan kooperatiflerden bir kısmı sonradan, Tarım Kredi Kooperatifleri halinde devam ettirmişlerdir. Yine aynı yıl 1850 sayılı Kara Ticaret Kanununun 15. maddesine bir fıkra eklenmiştir. Bu fıkra şudur «İşbu 15. maddede mezkûr 3 nev'i şirketten maada-ki bunlar Kollektif, Komandit ve Anonim idi-kooperatif, yani ortaklık şirketleri de ticaret şirketlerindedir.»

1926 yılında kabul edilen 865 sayılı Türk Ticaret Kanununda yapılan düzenleme ile kooperatif şirketler adı altında yeni bir şirketin kurulmasına imkân veren düzenlemeler getirilmiştir (3).

6 — İstihsal Alım ve Satım Ortaklık Kooperatifleri Nizamnamesi (1923): İktisat Vekaleti Yayınları.

7 — Kooperatif Şirketler (1975): üçüncü baskı, No: 30, Türk Kooperatifçilik Kurumu yayınları.

8 — 498 sayılı İtibarı Zirai Birlikler Kanunu (1924).

498 sayılı yasadan beklenen sonucun alınamaması üzerine, 1929 yılında 1470 sayılı «Zirai Kredi Kooperatifleri Kanunu» çıkarılmıştır. Halen faaliyette bulunan Tarım Kredi Kooperatiflerinden birçokları bu kanunla kurulmuştur. Kanunun yayınlanmasından bir yıl sonra, bu kanunla kurulan Tarım Kredi Kooperatifi sayısı 191 ve ortak sayısı da 29170 dir. Bu kuruluşlardan başka Ata'nın muhtelif tarihlerde Kooperatifçilik konusunda söylediği sözler de çok büyük bir önem taşımaktadır.

Atatürk 1 kasım 1929 günü Büyük Millet Meclisi'nin açılışı dolayısıyla söylediği nutukta şöyle demektedir :

«Bu yıl Zirai Kooperatif teşkilatına başlanmış olması bilhassa memnuniyetimizi mucip oluyor. Bu kooperatifleri memleketin her tarafına teşmil etmeyi ziyadesiyle iltizam ediyoruz.» Diyerek kooperatifçiliği memlekete yaymak istediğini dile getirmiştir. Aziz Ata 1 şubat 1931 tarihinde İzmir'de Ticaret Odası'nda da şu konuşmayı yapmıştır :

«Kooperatifçiliği sureti umumiyede iktisadi sahada birleşme siyaseti hakkında lehte ve aleyhte bazı mütalaaalar dermeyan olundu. Teferruata girişmeyeceğim. Yapmak, maddi ve manevi kuvvetleri, zeka ve maharetleri birleştirmektir. Yoksa bir zayıf ile bir kuvvetlinin birleşmesinden bahsetmiyoruz. Birleşmenin böylesi, zayıf olanın kuvvetliye esir olması demektir. Ege iktisadi mıntikasında bütün insanların hasıllarını ve gayretlerini birleştirmesi muhakkak feyizli neticeler verecektir. Türkiye'nin sâ-y, hayat ve mevcudiyetini mütalaa edince birleşmeden mütevellit fayda ve menfaatlerin çok olacağı kanaatine varacağımızdan şüphe etmiyorum. Böyle bir teşebbüs olurken bir takım şikâyetler olabilir. Müstahsillerin birleşmesinden şahsi menfaatlerinin haleldar olacağını düşünenler tabii şikâyet edeceklerdir. Fakat memleketimiz bakir bir sahadır, görülecek çok iş vardır. Onları da tatmin edecek bir çok meşguliyetler bulunabilir. Hakiki ticaret erbabı için hiçbir zarar tasavvur etmiyorum» (9). Demek suretiyle yaşamda ticaret erbabıyla de bir çatışma olmayacağına işaret etmişlerdir.

1935 yılında çıkarılan 2834 ve 2836 sayılı iki kanun da Atatürk'ün eseridir. Bu kanunlara dayanılarak 1936 yılında Kredi Kooperatifleri Anasözleşmesi ve 1937 yılında Tarım Satış Kooperatifleriyle Birliklerinin Anasözleşmeleri yayınlanmıştır.

Aziz Ata 1 Kasım 1936 tarihinde, Büyük Millet Meclisi'nde «Kooperatif teşkilatı her yerde sevilmiştir. Kredi ve satış için olduğu kadar, istihsal vasıtalarını öğrenip kullandırmak için de kooperatiften istifadeyi mümkün görüyorum» demişlerdir (9).

Aziz Ata Kooperatifçiliğe olan samimi inancını, kooperatifçilik fikrini yaymak ve yerleştirmek amacıyla bir de dernek kurdurmak suretiyle göstermiştir. Atatürk'ün talimatı üzerine 2 ekim 1931 tarihinde, İstanbul Üniversitesi Rektörü Muammer Raşit Seviğ, Fakülte Dekanları ve birçok öğretim üyesinin imzasıyla o zamanki adı olan «Türk Kooperatifçilik Cemiyeti» kurulmuştur. Bu Cemiyetin kuruluşu şöyle olmuştur: Atatürk o zamanki İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'yı görevlendirmişti. O da İstanbul Milletvekili Cemil Topçubaşı'yı Üniversite çevreleriyle görüşmek üzere görevlendirmiştir. Bu temaslar sonunda Cemiyetin kurulduğu anlaşılmaktadır (4). Cemiyet 1933 yılı sonunda Genel Merkezini Ankara'ya nakletmiş ve 1934 yılında da Karınca başlığındaki dergiyi çıkarmak suretiyle yayın hayatına katılmıştır. Cemiyet merkezini Ankara'ya naklettikten sonra Türk Kooperatifçilik Derneği adı verilmiş daha sonra da Türk Kooperatifçilik Kurumu haline dönüşmüştür. Kurumun dergisi olan Karınca ilk çıkarıldığı tarihten itibaren ara vermeden aylık yayını sürdürmüş, 1973 yılı ağustos ayında da 500. sayısını yayınlamıştır. Bu dergiden başka kurum bir de Kooperatifçilik adıyla 3 aylık dergi çıkarmaktadır. Bu iki periyodik yayından başka konusunda birçok kitap ve broşür de yayınlamıştır. Ayrıca şimdiye kadar 8 kongre yapmış ve 9. kongrenin de hazırlığına başlanmış bulunmaktadır (10).

Kooperatiflerin gelişip yaşayabilmesi için kredi kuruluşlarına da ihtiyaç olduğu bir gerçektir. Aziz Ata bunları da yasal düzenlemelere bağlamıştır. Şöyleki :

1 — Esnaf ve sanatkârların kredi ihtiyacını karşılamak için 1933 yılında çıkarılan 2284 sayılı yasa ile Türkiye Halk Bankası kurulmuştur.

2 — Çiftçi ve tarım kuruluşlarının ve tarımsal amaçlı kooperatiflerin kredi ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla 1935 yılında 3202 sayılı yasa ile Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası kurulmuştur (4).

Aziz Ata bir taraftan yasal düzenlemelerle kooperatifçiliğe yar-

9 — Atatürk'ün kooperatifçilik sözleri (1966): T.C. Ziraat Bankası Kooperatifçilik Dergisi, sayı II.

10 — Karınca 500. sayı (1978): Türk Kooperatifçilik Kurumu.

dimci olurken, diğer taraftan kooperatifçiliğin bilimsel incelenmesi ve yayılması için dernek kurdu muştur. Bütün bunlardan başka, Gazi hazretleri, Çiftlik satın aldığı Silifke Tekir Çiftliğinde köylülerle birlikte 30.6.1936 tarihinde 683 sayılı Tarım Kredi Kooperatifini kurdu rduğu ve kendilerinin de bir nolu üyesi oldukları görülmektedir (11).

Atatürk'ün Silifke-Tekir köyünde kurdu rduğu 683 sayılı ko ope ratifin kuruluş tarihi olan 30 haziran, Türk Kooperatifçilik Kurumu tarafından 1975 yılında «Türk Kooperatifçilik Haftası»nın başlangıcı olarak kabul edilmiş ve her yıl 1976 yılından beri kutlanmaktadır. Gelecek yıllarda daha etkin bir şekilde kutlanmasını temenni ederiz (12, 13, 14).

Kooperatifçilik konusunda bilimsel çalışmalar ve yayınlar devam ederken, yeni yasal düzenlemelerin yapıldığını ve hatta Anayasa da kooperatifçiliğe yer verildiğini görmekteyiz (15). Son yasal düzenleme 1969 yılında yayınlanan 1163 sayılı yasa ile yapılmıştır (16). 102 maddeden meydana gelen 1163 sayılı kanunun kooperatifçiliğin tarifini yapan I. maddesini burada tekrarlamak istiyorum.

«Madde — 1: Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlarını ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve kamu tüzel kişileri ile özel idareler, belediyeler, köyler, cemiyetler, ve dernekler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli teşekküllere kooperatif denir.»

Kooperatiflerle ilgili yasal düzenlemelerden başka, özellikle planlı kalkınma dönemlerinde, kalkınma panlarında kooperatifçiliğe yer verildiği görülmektedir. Son olarak 12 aralık 1978 tarihinde yayınlanan Resmi Gazete ile yürürlüğe giren 4. beş yıllık Kalkınma Plânında kooperatifçilikle ilgili bazı pasajlara değinmek istiyorum (17). Bunlar : madde sırasına göre, 348, 375, 376, 377, 378, 444, 708, 740, 1009, 1010, 1011, 1012, 1013, 1014, 1015, 1016, 1017, 1018,

11 — Süleyman KARA (1976): Silifkede Türk Kooperatifçilik Haftası, Karınca Sayı: 476.

12 — ANONİM (1976): I. Türk Kooperatifçilik Haftası, Karınca Sayı: 475.

14 — ANONİM (1978): III. Türk Kooperatifçilik Haftası, Karınca Sayı: 499.

13 — ANONİM (1977): II. Türk Kooperatifçilik Haftası, Karınca Sayı: 486.

15 — T.C. Anayasası (1973): T.B.M.M. Basımevi.

16 — 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu (1977): Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayınları, No: 20.

17 — 4. Beş Yıllık Kalkınma Planı, 12 Aralık 1978 tarihli Resmi Gazete.

1019, 1020, 1021, 1022, ve 1692 dir. Bu maddelerin içeriğine ve tartışmasına bu yazı dizisinde temas etmek istemiyorum. Bu konu ayrıca ve önemle üzerinde durulmaya ve tartışılmaya değer önem taşımaktadır.

Aziz Ata'nın işaret ettiği gibi yurdumuz kalkınmasında ve bil-hassa kırsal alanda kooperatifçilik önemli bir kalkınma aracı olabilir. Ancak son yıllardaki uygulamalar, kooperatifçiliği kalkınmada etkili bir araç olarak kullanabilmek için bazı düzenlemelerin yapılmasını zorunlu hale getirmiştir bu düzenlemelerde şu hususlar yer almalıdır :

1 — Hizmetlerde bir dağınıklık vardır. Bunları bir bakanlıkta toplamak lazımdır.

2 — Mevcut kredi kuruluşları, kooperatiflerin kredi taleplerini karşılamaktan uzaktır. Mevcut kredi kuruluşlarından başka kooperatif ve kooperatif birliklerinin katılmasıyla kurulacak Kooperatifler Bankasına ihtiyaç vardır. Bu banka kurulmalıdır.

3 — Kooperatifçilik eğitimine önem verilmelidir. Orta dereceli bazı meslek okullarına kooperatifçilik dersi konulmalı, ayrıca büyük bir boşluğu sezilen muhasebe kursları açılmalıdır.

4 — 1163 sayılı yasanın öngördüğü «Milli Kooperatifler Birlikleri» ile «Türkiye Milli Kooperatifler Birliği» ve «Danışma Kurulu» kısa zamanda kurulmalıdır.

5 — Kooperatifleri teftiş ve denetlemeye alacak mekanizma kurulmalıdır. Bir yanda Tarım Kredi Kooperatifleri denetlenirken, hemen yanında bulunan Kalkınma kooperatiflerinin denetlenmeden kalkması büyük boşluk göstermektedir.

6 — Kooperatiflerin tescili tutulmalıdır. Bir zamanlar Yurt dışına işçi göndermek üzere kooperatiflere kontenjan tanınması, kooperatiflerin sayısını kısa zamanda artırmıştır. Burada uygulanmak istenen teşvik tedbirleri kötü kullanıldığı için bunu şahsi çıkarı için dahi kullanan gerçeğe ilgisi olmayan kooperatif simsarlarının doğmasına sebep olmuştur.

7 — Yapı kooperatiflerinin de disiplin altına alınmasını sağlayacak, yeni ve daha şumüllü bir yasa çıkarılmasına ihtiyaç vardır. Bu yasa ile dışardan yapılacak müdahaleleri de asgariye indirecek tedbirler getirilmelidir.

Atatürk'ün Çiftlik Kurma Girişimleri :

Gazinin zaman zaman yakınlarına ısrarla Silifke'ye gitmek istediğini bildirdiği, sebep olarak ta Silifke'de bir çiftlik satın almak arzusunu gösterdiğini belgelerin tetkikinden öğrenmekteyiz (2). Aynı belgede İçel Milletvekili Hafız Emin beyin de Gaziye Silifke'de Çiftlik kurmasını tavsiye ettiği, ancak Mersin-Silifke karayolunun çok bozuk olması yüzünden Silifke'ye götürmeyi göze alamadığı kaydedilmektedir.

Atatürk'ün 1925 yılında Mersin'e geldiği bir inceleme gezisinde, karşılamak ve özellikle Silifke'ye davet etmek maksadiyle Mersin'e giden heyete dahil olan Sadık Taşucu beyin verdiği bilgiden memnun olan Gazi Silifke'ye teşrifi için yapılan daveti kabul etmiş ve gelmeye karar vermiştir. Atatürk'ün Silifke'de çiftlik satın almasında etkili olanların başında, o zaman Ziraat Vekili olan Zekai beyin olduğu da muhakkaktır. Zira 1923 yılına kadar Silifke Liva-Sancak kuruluşunda idi, Zekai bey de Silifke Mutasarrıfı idi. Evvelce Silifke'de bulunduğu için şehri tanımakta ve Tekir çiftliğinin durumunu da bilmekte idi. Bu durumu Gazi'ye duyurmuş olmasına şüphe yoktur.

Gazi'ye tavsiye edilen Tekir çiftliği, Osmanlı Generallerinden Abidin Paşanın iken, daha sonra Bodosaki adında bir ruma geçmiştir. Kurtuluş savaşından sonra çiftlik hazineye geçmiş bulunuyordu. Atatürk Silifkeye ilk teşrifinde Taşucunda geçirdiği geceden sonra, ertesi günü çiftliği görmek üzere Sadık Taşucu beyle Tekir Çiftliğine gitmiş ve incelemelerde bulunmuştur. Atatürk çiftliği gördükten sonra, satın almaya karar vermiş ve satın alma işlemlerini takip etmek üzere Hacıpaşa zade Sadık Taşucu beye yetki vermiştir. Sadık bey daha sonraki günlerde yetki belgesini almak üzere trenle Ankara'ya gitmiş, İstasyonda karşılanıp Çankaya'ya götürülmüştür. Bu sırada Atatürk el yazısı ile yazdığı vekaletnameyi vermiş, Sadık bey de bunu alarak Silifke'ye dönmüştür (18).

Atatürk'ün el yazısı ile yazdığı bu değerli belgelerin bir fotokopisi Sadık Taşucunun kızı sayın Kamuran Yelîm tarafından, Atatürk'ün hatıra eşyalarının geçici olarak muhafaza edildiği Silifke Arkeoloji Müzesini ziyaretimiz esnasında Türk Kooperatifçilik Kurumuna verilmek üzere tarafımıza teslim edilmiştir. Sayın Kamuran Yelîm'e bu

vesile ile teşekkürlerimizi sunarız. Sayın Yelim sunduğu belgelerin arka tarafına yazdığı metinde Silifke'de kurulacak Kooperatif müzesinin çabuklaştırılması ricasını tekrarlamıştır.

Atatürk'ün çiftliği satın almasıyla ilgili işler sürdürülürken, Silifke'nin tanınmış kişileri çiftliğin Atatürk tarafından satın alınmasını ve örnek bir çiftlik haline getirilmesini candan arzuladıklarını beyan etmişlerdir. Bodosakiden hazineye intikal eden çiftlik açık artırmaya çıkarılmış, Sadık Taşucu bey ihaleye girmiş sonunda 36 bin liraya Atatürk adına satın almıştır. 12607 dönüm olan çiftlik Silifke tapu sicil muhafızlığında 8 temmuz 1925 tarihinde, 4, 5 ve 6 numaralı kayıtlarda Türkiye Reiscumhuru Müşir Gazi Mustafa Kemâl Paşa hazretleri adına tescil edilmiştir.

Atatürk'ün çocukluk yılları Selanik şehrinde geçmiş olup, daha sonraki yaşamında sahil şehri özlemi duyduğu izlenimi hasil olmaktadır. Gazi Silifke'de çiftlik satın aldıktan sonra, Taşucu veya Susan-oglu'nda kışlık istirahat için bir binayı yaptırmak istediği ve hatta Taşucu'nda yaptırmak istediği köşkün planlarını bile çizdiği tarihi belgelerde kayıtlı bulunmaktadır (2). Bu açıklamalar o zaman, çiftlik müdürlüğü yapan Sırrı Bey'e atfen, sayın İzzet Aslan tarafından açıklanmaktadır. Hatta denebilirki bu plan gerçekleşmiş olsaydı, bugün Cumhurbaşkanlığı tesisleri olan Florya köşkünün Silifke'de yapılmış olması pek mümkündür.

Atatürk'ün çiftliği sonradan dağıtılmış olmasına rağmen, hala Gazi Çiftliği olarak anılmaktadır. Buraya Tekir Çiftliği denilmesi, Osmanlılardan önceye uzanan bir sebebe bağlanmaktadır. Buralarda çok önceleri ermeni beyliklerinin olduğu ve bu beyliklere bizanslıların tefkur dedikleri, zamanla bu kelimenin de Tekir haline dönüştüğü tarzında ifade edilmektedir.

Çiftliğin bulunduğu yere, bugün Olukbaşı denilen Tekir köyü girişinden gidilebildiği gibi, Persenti Avşar köylerinden güneye ayrılan ikinci bir yoldan da gidilebilmektedir. Bu ikinci yol kenarında, evvelce hayvancılık şubesi için yaptırılmış olan binalar halen mevcuttur.

Atatürk'ün Çiftliğinde hizmet binası olarak kullanılan, o zaman iki katlı bulunan bina vardı; ayrıca binanın bitişiğinde bir fırın ve onun yanında da işçiler için yemekhane bulunmaktaydı.

Atatürk'ün Çiftlik satın alması ve modern çiftlik kurma girişimleri, büyük bir çoğunluğu köylü ve çiftçi olan memleket kalkınmasında örnek çalışmalar sergileyebilmek arzusuyla izah edilebilir. Zira bu çiftliklerde Ziraat Vekâleti personeli, Ziraat Okulu öğrencileri ve

çiftçi çocuklarının tatbikat yapması, buradan aldıkları bilgilerle çiftçiliğe yeni bir hamle kazandırılmak isteğinin hakim olduğu görülmektedir. Kısaca denebilir ki: buralarda modern ziraat ve hayvancılığı ile örnek deneme çiftliklerini yerine getirmek istediği anlaşılmaktadır.

Atatürk Çiftliğine geldiği bir tarihte, çiftlik müdürüne verdiği talimat arasında iki tanesi bu görüşü kuvvetlendirici niteliktedir. Bunlar :

— Tekir Çiftliği Tarım Kredi Kooperatifini kurdurması ve kendilerinin de bir nolu üyesi olmalarıdır. Buradaki amaç çiftçinin kredi ihtiyacının karşılanmasında resmi kredi kuruluşlarından yararlandırılmasıdır; aracı ve tefeciden kurtarılmasıdır,

— Çiftliğinden 500 dönüm bir arazi ayrılmak suretiyle, çiftçi çocuklarının tarım alanında eğitilmeleri maksadıyla «Bölge Tarım Okulu» açılmasıdır. Bu talimat üzerine yer ayrılmış, bir bina da yaptırılmış, fakat sonradan çiftliğin dağıtılması üzerine bu proje gerçekleştirilmemiştir.

Bilindiği gibi uzun yıllardan beri tarım, babadan görüldüğü gibi yapılmaktaydı. Bölgede tarım tekniği, tarım alet ve makinaları ile birçok tarım girdilerinin adı dahi bilinmiyordu. Tarıma bilgili tarımcıların yön verebilmesi için bu çalışmaların birer nüve teşkil etmesi öngörülüyordu.

Atanın gerek kooperatif kurdurması gerekse çiftlik satın alması suretiyle tarımda bir hamle yapmak ve kooperatifçiliği bu amaçla etkili hale getirmeyi düşündüğü ve buna inandığı kanaatindedir (19, 20).

S O N U Ç :

Aziz Atatürk güzel şehrimiz Silifke'ye muhtelif tarihlerde 4 def'a teşrif etmişlerdir. Bunlardan ilki 27 ocak 1925 yılında gerçekleşmiştir. Toplantı ve yazımıza konu olan olay bu ilk ziyaretin 54. yılı anısını tazelemenin kadirşinaslığına dayanmaktadır.

1 — Atatürk tarafından desteklenen kooperatifçiliği, memleketimiz kalkınmasında önemli bir araç olarak kullanmak mümkün-

19 — Harun PASTANOĞLU (1969): Gelişmekte olan ülkelerin Ekonomik, Sosyal gelişmelerinde Kooperatiflerin oynadığı rolle ilişkin tavsiyeler, Çeviri Türk Kooperatifçilik Kurumu.

20 — İ. Cevat AKYOL (1967): Kooperatif Hareketi, T.C. Ziraat Bankası Kooperatifler Müdürlüğü yayın No: 38.

dür. Ancak bu uygulama insan temel haklarına ters çalıştırılmamalıdır.

2— Atatürk'ün Silifkeye teşrifi, bir de çiftlik satın almasında Zekai Beyin evvelce mutasarrıflığını yaptığı şehrimizde bulunması ve sonradan Ziraat Vekaletinin başına getirilmiş bulunması dolayısıyla etkili olduğu bir gerçektir. Bu husus Silifke için bir şans telakki edilebilirdi, fakat bazı hadiselerin seyri, olmasını istediğimiz gelişmeyi engellemiştir.

3 — Atatürk Silifkeyi ilk def'a 1925 yılında ziyaret ettiği halde, ancak kırk yıl sonra 1965 yılından itibaren Atanın ziyaret anıları düzenlenmeye başlanmıştır; hemen ilave edelimki artık kutlama anıları her yıl aralıksız uygulanmaya konulmaktadır.

4 — Atatürk tarımın önemine inandığı için, çiftçinin sorunlarının çözümüyle de çok yakından ilgilenmiştir. Bu arada çiftçinin kredi ihtiyacının karşılanması maksadıyla kooperatif kurulmasına bizzat katılmış, ve teşvik etmiştir. Bu maksatla 683 sayılı Tekir Çiftliği Tarım Kredi Kooperatifini kurdurmuş ve kendileri de 1 nolu üyesi olmuştur.

5 — Atatürk'ün kurduğu 683 sayılı kooperatifin kuruluş tarihi, Türk Kooperatifçilik haftasının başlangıcı olarak kabul edilmiş ve her yıl kutlanmaya başlanmıştır.

6 — Atatürk'ün kurduğu çiftlik, sonradan hazineye devredilmiş ve dağıtılmış olmasına rağmen, hala başarılı izlerine rastlamak mümkündür.

7 — Kooperatifçiliğe yön vermek üzere çıkarılan 1163 sayılı Kooperatifler kanununda öngörülen bazı kuruluşlar henüz gerçekleştirilememiştir. Bunlar en kısa zamanda kurulmalıdır.

8 — Bir yandan kooperatifler teşvik edilirken, gerçek kooperatifleri diğerlerinden ayırmak için denetim ve tescil mekanizması çalıştırılmalıdır.

9 — Güzel Silifkemizde bir kütüphane yoktur. Atatürk kitaplığı ve müzesiyle ve mahzurlu bulunmazsa öğrenci yurdunu birarada gerçekleştirmek üzere Silifkede bir dernek kurulmuş bulunmakta-

dır. Bu konuda planlanan çalışmaların henüz başında olmakla beraber, Belediye Meclisinin bu amaçla kullanılmak üzere uygun bir arsayı parasız tahsis etmiş olması çalışmalarımıza kuvvet kazandırmıştır. Bu tahsisten dolayı sayın Belediye meclisi üyelerine candan teşekkürlerimizi sunmayı bir borç biliriz. Projenin gerçekleşmesinde de gereken ilgiyi göreceğimizden emin bulunmaktayız.

10 — Aziz Ata'nın güzel şehrimize ilk teşrifinden kırk yıl sonra da başlanmış olsa, bu yıl 54. yılını kutladığımız bu programı hazırlayan sayın Kaymakam Tahsin Aydın'a, sayın Belediye Başkanı Metin Mertol Kabal'a, diğer görevlilere ve kutlamaya katılan tüm hemşehrilerimize teşekkürlerimizi sunmayı bir vazife sayarım.

becya

TÖBANK

hizmet yarışında önde...

TÜRKİYE

ÖĞRETMENLER

BANKASI

KOOPERATİFÇİLİK
Founded in 1931

Kooperatifçilik is the publication of The Turkish Co-operative Association. It is published four times a year. The subscription price to the review is \$ 4 a year air mail included. Correspondance relating to the review should be sent to «Türk Kooperatifçilik Kurumu, Mithatpaşa Caddesi 38/A, Ankara - Turkey.»
The Turkish Co-operative Association assumes no responsibility for the views expressed by authors whose articles appear in Kooperatifçilik.

Proprietor on behalf of
The Turkish Co-operative Association

Feyzi HALICI
Editorial Board

CELÂL. UZEL
Doç. Dr. Rasih DEMİRCİ - Nail TAN - Bülent AKBAŞ
İrfan Ünver NASRATTINOĞLU

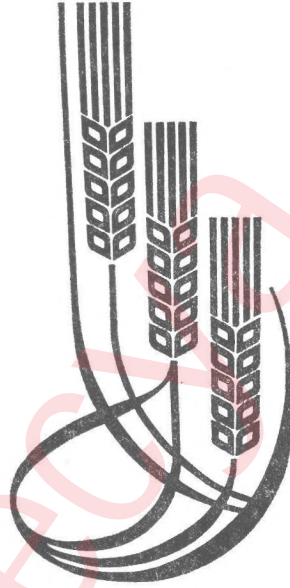
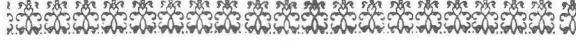
Each issue of the review will contain some articles, research notes ,communications, book review, announcement and news notes on Co-operatives in English or, French language. But the review is mainly issued for the Turkish readers. For that reason the contents will be mainly Turkish.

Managing Board

Feyzi HALICI	:	President
Nureddin HAZAR	:	Vice President
Ertürk ŞENGÜN	:	Treasurer
Bülent AKBAŞ	:	Member
Doç. Dr. Rasih DEMİRCİ	:	»
Yıldırım ERGİDEN	:	»
Ayhan İNAL	:	»
Kadir KALFA	:	»
Doç. Dr. Süleyman KARA	:	»
İrfan Ünver NASRATTINOĞLU	:	»
Kâzım SEÇER	:	»
Nail TAN	:	»
Celâl UZEL	:	»
Özdemir ÜNSAL	:	»
Turgut YILDIRIM	:	»

BOARD OF AUDITORS

Selçuk ALPARSLAN	:	Presiden
Yusuî BAHÇE	:	Member
Bekir Sıddık ÖZYILDIRIM	:	»

AME.

T.C.ZİRAAT BANKASI

HER YERDE HER ZAMAN
hizmetinizde bulunmaktan kıvanç duyuyor

